

System sociálního zabezpečení v ČR ve srovnání s vybranými členskými státy EU

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

JUDr. Dana Zapletalová, Ph.D.

Michaela Račáková

Brno 2016

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce JUDr. Daně Zapletalové, Ph.D. za cenné rady a připomínky, které mi poskytla během vypracování mé bakalářské práce.

Dále bych chtěla poděkovat své rodině a blízkým, kteří mi byli oporou během psaní této bakalářské práce i celého studia.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Systém sociálního zabezpečení v ČR ve srovnání s vybranými členskými státy EU** vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 4. ledna 2016

Abstract

Řačáková, M. Social security system in the Czech Republic compared with selected member state of the EU. Bachelor thesis. Brno: Mendel University, 2016.

This bachelor thesis focuses on the Czech social security system, which is further compared with selected member state of the European Union, that is, Slovakia, Austria, and Germany. On the basis of survey and comparative research, suggestions and recommendations for changes within the contemporary social security system of the Czech Republic are devised.

Keywords

Social security, social insurance, state social support, social assistance.

Abstrakt

Řačáková, M. Systém sociálního zabezpečení v ČR ve srovnání s vybranými členskými státy EU. Bakalářská práce. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2016.

Tato bakalářská práce je zaměřena na systém sociálního zabezpečení v České republice a na jeho srovnání s vybranými členskými státy Evropské unie, za něž byly zvoleny Slovensko, Rakousko a Německo. Na základě dotazníkového šetření a srovnání systémů sociálního zabezpečení vybraných států budou formulovány návrhy a doporučení pro změny v současném systému sociálního zabezpečení v České republice.

Klíčová slova

Sociální zabezpečení, sociální pojištění, státní sociální podpora, sociální pomoc.

Obsah

1	Úvod a cíl práce	10
1.1	Úvod.....	10
1.2	Cíl práce.....	10
2	Metodika	11
3	Literární rešerše	12
3.1	Vymezení základních pojmů	12
3.1.1	Sociální politika.....	12
3.1.2	Sociální zabezpečení	12
3.1.3	Sociální událost	13
3.1.4	Sociální pojištění	13
3.1.5	Státní sociální podpora	14
3.1.6	Sociální pomoc	14
3.2	Systém sociálního zabezpečení v České republice	15
3.2.1	Sociální pojištění	15
3.2.2	Státní sociální podpora	21
3.2.3	Sociální pomoc	22
3.3	Systém sociálního zabezpečení na Slovensku.....	26
3.3.1	Sociální pojištění	26
3.3.2	Sociální podpora.....	31
3.3.3	Sociální pomoc	33
3.4	Systém sociálního zabezpečení v Rakousku	37
3.4.1	Sociální pojištění	37
3.4.2	Sociální pomoc	40
3.5	Systém sociálního zabezpečení v Německu	43
3.5.1	Sociální pojištění	43
3.5.2	Sociální zaopatření	47
3.5.3	Sociální pomoc	49

4	Aplikační část	51
4.1	Srovnání systémů sociálního zabezpečení vybraných členských států EU	51
4.1.1	Shrnutí.....	54
4.2	Dotazníkové šetření a jeho vyhodnocení.....	55
4.3	Návrhy a doporučení.....	72
4.3.1	Legislativa.....	72
4.3.2	Nastavení systému sociálního zabezpečení.....	72
4.3.3	Výše pojistného na sociální pojištění.....	73
4.3.4	Výše dávek sociálního zabezpečení.....	73
4.3.5	Dávky státní sociální podpory.....	73
4.3.6	Podávání žádostí o dávky.....	73
4.3.7	Instituce sociálního zabezpečení.....	74
5	Závěr	75
6	Literatura	77
A	Dotazníkové šetření	86

Seznam obrázků

Obr. 1	Sazby pojistného v jednotlivých zemích v roce 2015	52
Obr. 2	Otázka č. 12: Jaké je Vaše pohlaví?	55
Obr. 3	Otázka č. 13: Kolik je Vám let?	56
Obr. 4	Otázka č. 14: Jaké je Vaše povolání?	57
Obr. 5	Otázka č. 15: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	58
Obr. 6	Otázka č. 1: Pobíráte nebo pobírali jste někdy dávky ze systému sociálního zabezpečení?	59
Obr. 7	Otázka č. 2: Jaké dávky pobíráte nebo jste někdy pobírali ze systému sociálního zabezpečení v ČR?	60
Obr. 8	Otázka č. 3: Věděli jste si rady s podáváním žádosti o dávku?	62
Obr. 9	Otázka č. 4: Proběhlo zpracování Vaší žádosti bez problémů?	63
Obr. 10	Otázka č. 5: Byli zaměstnanci příslušné instituce ochotní odpovídat na Vaše dotazy a poradit Vám?	64
Obr. 11	Otázka č. 6: Jak jste spokojeni...	65
Obr. 12	Otázka č. 7: Myslíte si, že je současný systém sociálního zabezpečení v ČR dobře nastaven?	67
Obr. 13	Otázka č. 8: Myslíte si, že je systém sociálního zabezpečení v ČR zneužíván?	68
Obr. 14	Otázka č. 9: Myslíte si, že je systém sociálního zabezpečení v ČR pro obyčejné občany srozumitelný?	69
Obr. 15	Otázka č. 10: Myslíte si, že se v systému sociálního zabezpečení v ČR dobře orientujete?	70

Seznam tabulek

Tab. 1	Procentní sazby pojistného na Slovensku platné pro rok 2015	27

Seznam zkratk

č.	číslo
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
odst.	odstavec
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
OVZ	osobní vyměřovací základ
písm.	písmenko
Sb.	Sbírka zákonů
SR	Slovenská republika
tzv.	takzvaný
VZ	vyměřovací základ
ZP	zdravotní postižení

1 Úvod a cíl práce

1.1 Úvod

Každý člověk z dnešní společnosti má právo na život, ale jen zlomek lidí může žít svůj život na nejvyšší životní úrovni. Vyspělé státy se snaží životní úroveň svých obyvatel alespoň z části ovlivnit, a to prostřednictvím sociální politiky. Sociální politika zahrnuje mnoho oblastí, mezi něž patří mimo jiné i systém sociálního zabezpečení, který má chránit občany před vznikem nepříznivých sociálních situací.

První náznaky sociálního zabezpečení se objevily již v dobách starověkých, kdy panovník většinou zabezpečil své vysloužilé vojáky a jejich rodinu, ostatních se to ale netýkalo (Koldinská, 2013). Od té doby však prošla sociální politika dlouhým vývojem. V současnosti si každý stát spravuje svůj vlastní systém sociálního zabezpečení, Evropská unie má v oblasti sociální politiky funkci pouze koordinační, což znamená, že nechává národní předpisy beze změn. Národní pravidla nahrazuje vlastními (koordinačními) pouze tehdy, pokud jsou nevýhodná pro migrující občany (Koordinační sociálního zabezpečení).

Systém sociálního zabezpečení se však nezaměřuje pouze na osoby s nedostatečnými příjmy, a proto ho ve svém životě využije bezpochyby každý občan žijící ve vyspělém státu. Díky tomuto systému mají totiž občané nárok například na dávky v době nemoci, na důchod, na přídavek na dítě, porodné nebo nárok na mimořádnou okamžitou pomoc a mnohé další dávky a příspěvky, které budou podrobněji rozebrány v jedné z dalších částí této práce.

1.2 Cíl práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je sestavení přehledu o systému sociálního zabezpečení v České republice a ve vybraných členských státech Evropské unie, jimiž jsou Slovensko, Rakousko a Německo, a následné srovnání všech těchto systémů.

Dalším cílem je na základě dotazníkového šetření zjistit spokojenost občanů ČR se systémem sociálního zabezpečení a s institucemi, které se tímto systémem zabývají. Zjišťována bude také schopnost občanů orientovat se v tomto systému. Dílčí výsledky tohoto šetření budou využity pro vyvrácení či potvrzení hypotézy, že systém sociálního zabezpečení v ČR vykazuje zásadní nedostatky. Tyto nedostatky spočívají v tom, že ne všichni obyvatelé mohou v určitých nepříznivých životních situacích využívat vymožeností současné postmoderní společnosti, a to ať už jde o dostupnost vzdělání, zajištění rodiny nebo dostupnost moderní zdravotní péče.

Po zhodnocení výsledků průzkumu bude vypracován návrh na změny v systému sociálního zabezpečení v ČR, který by měl vést ke zlepšení stávajícího systému v ČR.

2 Metodika

Bakalářská práce je zaměřena na systém sociálního zabezpečení v ČR a jeho srovnání se systémy ve vybraných členských státech EU. Zvoleny byly státy Slovensko, Rakousko a Německo. Tyto země byly vybrány z důvodu jejich geografické blízkosti a zároveň z důvodu společných historických základů. Práce je rozdělena do dvou částí – literární rešerše a aplikační části.

Literární rešerše bude zaměřena na analýzu příslušných legislativních pramenů a odborné literatury, jež se zabývá zkoumanou problematikou z právního a ekonomického hlediska. Bude provedeno seznámení se základními pojmy daného tématu a analýza systému sociálního zabezpečení v ČR a dalších zmíněných státech EU. Při zpracování bude využito metody deskripce, analýzy, kompilace a komparace.

Ve druhé, aplikační, části práce bude provedeno srovnání systémů sociálního zabezpečení všech vybraných členských států EU. K tomuto srovnání bude využito především metody komparace a analýzy. Na základě literární rešerše budou analyzovány základní rozdíly jednotlivých systémů sociálního zabezpečení zvolených členských států EU. Bude provedeno srovnání zatížení jednotlivých účastníků systému, zejména poplatníků a státu. Dále bude zjišťována úroveň schopnosti občanů ČR orientovat se ve stávajícím systému sociálního zabezpečení a jejich spokojenost či nespokojenost se systémem, případně institucemi. Tato data budou sesbírána pomocí dotazníkového šetření. Na základě sesbíraných dat a srovnání systémů sociálního zabezpečení vybraných států EU budou vypracovány návrhy a doporučení ke změnám v systému sociálního zabezpečení v ČR, jež by stávajícímu systému nejvíce prospěly.

V závěru práce budou shrnuty důležité poznatky získané zpracováním, jak literární rešerše, tak i aplikační části práce, včetně provedeného průzkumu.

3 Literární rešerše

3.1 Vymezení základních pojmů

Literární rešerše je zaměřena na systém sociálního zabezpečení v ČR a ve vybraných státech EU, proto je vhodné si nejprve definovat pojmy, které se s tímto tématem pojí.

3.1.1 Sociální politika

Jelikož sociální zabezpečení spadá do oblasti sociální politiky státu, bude vysvětlen nejdříve její význam. Úkolem sociální politiky je soustavně a cílevědomě usilovat o změnu nebo o udržení a fungování svého nebo jiného sociálního systému (Kahoun, 2013).

Jelikož je sociální politika v průmyslově vyspělých zemích, tedy i v zemích EU, spjata s hospodářskou politikou, patří k hlavním cílům sociální politiky především přispívat ke zvyšování výkonnosti ekonomiky pomocí zvyšování schopností lidí a jejich uplatnění. Druhým hlavním cílem je přispívat k humanizaci společnosti, čímž je myšleno uspokojování sociálních potřeb občanů tak, aby jim byl zajištěn důstojný život (Brdek, Jírová a Krebs, 2002).

3.1.2 Sociální zabezpečení

Dříve se místo pojmu sociální zabezpečení užívaly pojmy chudinská péče, sociální správa a sociální péče, samotný pojem sociální zabezpečení vznikl až ve 20. století jako ekvivalent ruského pojmu „obespečenie“, tedy zabezpečení. Přestože je tento pojem novodobý, není u něho zatím známa přesná definice (Tomeš a Koldinská, 2003; Tröster, 2013).

Ne ve všech zemích je ale zaveden pojem sociální zabezpečení. Anglicky, francouzsky, německy a španělsky mluvící země užívají pojem sociální bezpečnost, který označuje soustavy dávek, na které má občan právní nárok po splnění zákonem předepsaných podmínek (Tröster, 2013). Pojem sociální zabezpečení může být také zaměněn s pojmem sociální ochrana, jež je v současnosti stále více užíván (Kahoun, 2013).

Jak uvádí Tröster (2013), právo na sociální zabezpečení je právem sociálním, tato práva jsou zakotvena v mezinárodních smlouvách a úmluvách a v ústavě nebo ústavních zákonech.

Přestože právo sociálního zabezpečení spadá do práva veřejného, doplňkové systémy sociálního zabezpečení jsou upravovány i soukromoprávními předpisy.

Právo občana na sociální zabezpečení je dáno ústavními předpisy neboli ústavními zákony (Kahoun, 2013; Tröster, 2013).

Zákony pak stanoví podmínky, za nichž může občan své právo uskutečnit, a formy poskytnutí (Tröster, 2013).

Podzákonné předpisy upravují obecná ustanovení zákonů konkrétními podrobnostmi, které souvisejí s prováděním zákona. Mezi podzákonné předpisy patří vyhlášky a nařízení (Kahoun, 2013).

3.1.3 Sociální událost

Pojem sociální událost lze vysvětlit dvojí terminologií, a to buď právní, nebo sociálně politickou. Z právního hlediska je sociální událost právní skutečností, která má nebo může mít vliv na vznik, změnu či zánik právních vztahů sociálního práva. V rámci sociální politiky je sociální událostí nepříznivá životní situace, která pokud není ošetřena, může ohrozit stabilitu ve společnosti (Koldinská, 2013).

Sociální události lze členit podle různých kritérií, například na předvídatelné a nepředvídatelné, biologické či sociální, přirozené a nepřirozené nebo přímé a nepřímé sociální události (Tröster, 2013).

Podle Kahouna (2013) existuje osm základních sociálních událostí:

- nemoc, úraz, pracovní neschopnost,
- dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav,
- invalidita,
- těhotenství a mateřství,
- nezaopatřenost dítěte,
- dosažení stanoveného věku neboli stáří,
- smrt,
- nedostatečný příjem respektive chudoba.

3.1.4 Sociální pojištění

Sociální pojištění řeší sociální situace, na které je možné se předem připravit. A to tak, že každý občan, který přispívá do systému placením pojistného v době své výdělečné činnosti, má posléze nárok na dávky ze systému, pokud mu nastane některá z pojistných událostí (Arnoldová, 2012). Koldinská (2013) uvádí, že v systému funguje tzv. průběžné financování, což znamená, že pojistné je soustředěno na jednom účtu, z něhož se pak vyplácí dávky osobám, kterým na něj vznikl nárok.

Sociální pojištění lze také dělit podle doby vyplácení dávek na krátkodobé a dlouhodobé pojištění. Za krátkodobé pojištění se považuje pojištění nemocenské, které nahrazuje příjem v době pracovní neschopnosti. Dlouhodobým sociálním pojištěním je pojištění důchodové, z něhož se většinou vyplácí dávky nejdelší dobu, díky tomu se na něj také platí nejvyšší příspěvky. Důchodové pojištění je pak možno dále dělit na základní systém a doplňkové systémy. Základní systém je spravovaný buď státem, nebo jím pověřenou institucí. Doplňkovými systémy jsou systém zaměstnaneckého pojištění, který je zpravidla povinný, a systémy individuální, nazývané jako připojištění, na kterých je účast dobrovolná. Důchodové pojištění lze proto také rozdělit na povinné a dobrovolné (Koldinská, 2013).

3.1.5 Státní sociální podpora

Státní sociální podpora neboli státní zaopatření je systém dávek, který je určený občanům, především rodinám s nezaopatřenými dětmi, a to bez jejich finanční účasti na systému (Koldinská, 2013; Tröster, 2013).

Nárok na tyto dávky vzniká ze zákona, buď když příjmy rodiny nedosahují určité stanovené hranice, což se zjišťuje pomocí testování příjmové situace rodiny, nebo pokud jde o nepříznivou situaci, jež by mohla přivodit příjmovou nouzi rodiny. Finanční prostředky na státní sociální podporu plynou zpravidla ze státního rozpočtu (Koldinská, 2013).

3.1.6 Sociální pomoc

Sociální pomoc, nazývaná též jako sociální péče, je určena osobám se zvlášť závažnou sociální situací, se kterou nejsou schopni se vypořádat sami nebo s pomocí rodiny (Kahoun, 2013; Koldinská, 2013).

Nárok na sociální pomoc není dána ze zákona, nýbrž úředním rozhodnutím. Každý případ je posouzen individuálně. V rámci systému sociální pomoci jsou poskytovány peněžité a věcné dávky a sociální služby. Která z forem bude použita, se určuje na základě posouzení konkrétní situace. Sociální pomoc je hrazena hned z několika zdrojů, jimiž jsou státní rozpočet, obecní rozpočty, úhrady klientů, případně sponzorské dary (Koldinská, 2013).

3.2 Systém sociálního zabezpečení v České republice

Sociální práva v ČR jsou deklarována Listinou základních práv a svobod, konkrétně v hlavě IV. (Tröster, 2013).

Systém sociálního zabezpečení v ČR se ve zjednodušeném pojetí rozděluje na tři hlavní oblasti, které jsou označovány také jako pilíře, respektive nástroje sociálního zabezpečení. Těmito pilíři jsou myšleny sociální pojištění, státní sociální podpora a sociální pomoc. Základním rozdílem těchto tří systémů je, že každý řeší jinou sociální situaci. Odlišnosti jsou také v tom, kdo je poskytovatelem, komu je dávka nebo služba poskytnuta, jak je poskytnuta, co je zdrojem financování a jaký je na ně právní nárok (Petrášek, 2014; Koldinská, 2013).

3.2.1 Sociální pojištění

Sociální pojištění je prvním pilířem v systému sociálního zabezpečení v ČR a upravuje ho zákon o pojistném na sociální zabezpečení, jež zahrnuje pojistné na důchodové pojištění a pojistné na nemocenské pojištění, a příspěvku na sociální politiku zaměstnanosti (Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, 1992).

Toto pojistné je příjmem státního rozpočtu a mimo něj do státního rozpočtu putují též sankce vůči poplatníkům, jimiž jsou penále, přírážka k pojistnému na sociální zabezpečení a pokuty (Tröster, 2013).

Poplatníci pojistného

Jak již bylo zmíněno, lidé mají nárok na dávky ze systému sociálního pojištění pouze, když do něj sami přispívají. Proto v tomto případě nepatří mezi poplatníky stát. Stát tyto příspěvky pouze soustřeďuje na jednom účtu, z něhož pak vyplácí dávky osobám, kterým na ně vznikl nárok (Koldinská, 2013).

Poplatníky pojistného lze podle Kahouna (2013) rozdělit do následujících základních skupin:

- zaměstnavatelé,
- zaměstnanci,
- osoby samostatně výdělečně činné,
- osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění,
- zahraniční zaměstnanci.

Výše pojistného, vyměřovací základ a rozhodné období

Výše pojistného je stanoveno procentní sazbou z vyměřovacího základu zjištěného za rozhodného období (Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, 1992).

VZ se určuje u každého typu poplatníka jinak, pouze zaokrouhlování jednotlivých VZ je stejné, a to vždy na celé koruny směrem nahoru (Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, 1992).

VZ zaměstnavatele se určí jako úhrn VZ jeho zaměstnanců (Tröster, 2013).

VZ zaměstnance pro pojistné na důchodové pojištění je dán úhrnem příjmů, s výjimkou náhrad výdajů poskytovaných procentem z platové základny představitelům státní moci a některých státních orgánů a soudců. Do VZ se nezahrnují příjmy uvedené v § 5 odst. 2 zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, 1992).

VZ pro pojistné na důchodové pojištění a státní politiku zaměstnanosti si OSVČ sami určí, tato částka však nesmí být menší než 50 % jejich daňového základu. VZ OSVČ pro pojistné na nemocenské pojištění je měsíční základ, jehož výši si OSVČ určí. Částka měsíčního základu má však danou minimální a maximální hranici (Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, 1992).

Osoba, která je dobrovolně účastna na důchodovém pojištění si sama určí částku VZ, nejméně však ve výši jedné čtvrtiny průměrné mzdy kalendářního roku, za který se pojistné platí (Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, 1992).

Zahraniční zaměstnanci si VZ pro pojistné na nemocenské pojištění určí sami, nejméně však ve výši jedné čtvrtiny průměrné mzdy kalendářního roku nebo ve výši dvojnásobku částky rozhodné podle předpisů o nemocenském pojištění pro účast zaměstnanců na nemocenském pojištění (Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, 1992).

Rozhodné období, za které se VZ zjišťuje, je kalendářní měsíc, za nějž se pojistné též platí. Pouze OSVČ má rozhodné období kalendářní rok, za který také toto pojistné a příspěvek platí (Tröster, 2013; Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, 1992).

Procentní sazby pojistného

Sazby pojistného se velmi často mění a každá skupina poplatníků má jinou sazbu, pro jistotu aktuálnosti sazby je dobré si ji vždy vyhledat v § 7 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (Tröster, 2013).

Sazby pojistného v roce 2015 dle § 7 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (1992) činí:

- u zaměstnavatele
 - 25 % z VZ, z toho 21,5 % na důchodové pojištění, 2,3 % na nemocenské pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti,

- u zaměstnance
 - 6,5 % z VZ, pokud jde o zaměstnance, který v rozhodném období není účasten důchodového spoření
 - 3,5 % z VZ, pokud jde o zaměstnance, který v rozhodném období je účasten důchodového spoření
- u OSVČ
 - 29,2 % z VZ pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, z toho 28 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti, pokud jde o OSVČ, která po celé rozhodné období není účastna důchodového spoření
 - 26,2 % z VZ pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, z toho 25 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti, pokud jde o OSVČ, která alespoň po část rozhodného období je účastna důchodového spoření
 - 2,3 % z VZ pro pojistné na nemocenské pojištění, pokud se jedná o OSVČ účastnou na nemocenském pojištění
- u osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění
 - 28 % z VZ, pokud tato osoba v rozhodném období není účastna důchodového spoření
 - 30 % z VZ, pokud tato osoba v rozhodném období je účastna důchodového spoření
- u zahraničního zaměstnance
 - 2,3 % z VZ.

Vypočtené pojistné se vždy zaokrouhluje na celé koruny směrem nahoru (Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, 1992).

Odvod pojistného

Přestože zaměstnanec patří mezi poplatníky pojistného, jeho odvod neprovádí. Zaměstnavatel je totiž povinen odvádět pojistné nejen za sebe, ale také za své zaměstnance (Tröster, 2013). Pojistné odvedené za zaměstnance potom strhne zaměstnavatel z jeho příjmů. Odvod pojistného provádí za jednotlivé kalendářní měsíce, a to vždy od 1. do 20. dne následujícího měsíce na účet příslušné okresní správy sociálního zabezpečení nebo v hotovosti zaměstnanci příslušné OSSZ (Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, 1992).

Odvod pojistného u OSVČ je poměrně složitější, jelikož jsou OSVČ většinou povinny platit také zálohy na pojistné, které se platí na jednotlivé kalendářní měsíce (Tröster, 2013). Výše zálohy je stanovena procentní sazbou, určenou pro OSVČ, která je uvedena v § 7 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení

a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, 1992).

Osoba, jež je dobrovolně účastná důchodového pojištění, platí pojistné na důchodové pojištění za jednotlivé kalendářní měsíce, ve kterých je alespoň po část měsíce účastna důchodového pojištění. Osoba dobrovolně účastná důchodového pojištění odvádí pojistné na účet příslušné OSSZ a je povinna označit kalendářní měsíce, za které toto pojistné platí (Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, 1992).

Zahranční zaměstnanec účastný nemocenského pojištění má povinnost platit pojistné na nemocenské pojištění na účet příslušné OSSZ za jednotlivé celé kalendářní měsíce. Pojistné neplatí za ty měsíce, ve kterých měl po celý kalendářní měsíc nárok na nemocenské nebo peněžitou pomoc v mateřství (Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, 1992).

3.2.1.1 Nemocenské pojištění

Nemocenské pojištění tvoří první část systému sociálního pojištění a je založeno na povinných odvodech z příjmů pojištěných osob do pojistného systému. Ten, kdo pojistné platí, může později čerpat dávky při vzniku sociální události (Kahoun, 2013).

Nemocenského pojištění se účastní fyzické osoby, a to buď povinně, nebo dobrovolně. Povinně jsou účastni zaměstnanci vymezení v § 5 zákona o nemocenském pojištění, musí však splňovat podmínky pro vznik a trvání nemocenského pojištění. Dobrovolně se nemocenského pojištění mohou účastnit OSVČ a zahraniční zaměstnanci (Tröster, 2013).

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (2006) rozlišuje čtyři druhy poskytovaných dávek z nemocenského pojištění, konkrétně jsou to tyto:

- nemocenské,
- peněžité pomoci v mateřství,
- ošetřovné a
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.

Nemocenské je peněžité dávka, která má pojištěnci nahradit započitatelný příjem. Nárok na nemocenské má takový pojištěnec, který byl uznán dočasně práce neschopným, nebo mu byla nařízena karanténa (Kahoun, 2013; Tröster, 2013).

Jak vyplývá z názvu, peněžité pomoci v mateřství je dávkou peněžitou. Náleží pojištěné ženě v době pokročilého těhotenství a poté v souvislosti s péčí o dítě. V případě péče o dítě může tuto dávku pobírat osoba, která má dítě v péči, tedy i muž (Tröster, 2013).

Ošetřovné je peněžitá dávka, na kterou má nárok zaměstnanec, jenž nemůže pracovat z důvodu ošetřování člena domácnosti nebo péče o dítě mladší 10 let (Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, 2006).

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství je určen pouze ženám, které jsou z důvodu těhotenství, mateřství nebo kojení převedeny na jinou práci, za níž dostávají nižší příjem (Petrášek, 2014). Tento příspěvek je určen pouze zaměstnankyním, OSVČ na něj nárok nemají (Tröster, 2013).

3.2.1.2 Důchodové pojištění

Důchodové pojištění je druhou částí systému sociálního pojištění a zabezpečuje osoby pro případ stáří, invalidity a úmrtí živitele. Upravuje ho zákon o důchodovém pojištění, který byl přijat již v roce 1995 a v roce 1996 nabyl své účinnosti, od té doby však došlo v zákoně k mnoha úpravám (Kahoun, 2013).

Důchodový systém v ČR se skládá ze dvou pilířů. Prvním pilířem je povinné důchodové pojištění, které je dávkově definované a průběžně financované a jsou na něm účastny všechny ekonomicky aktivní osoby. Za druhý pilíř je v ČR považováno penzijní připojištění se státním příspěvkem a také životní pojištění. Tato pojištění jsou ve většině zemí EU až třetím pilířem, jsou však pouze doplňková a též dobrovolná (Důchodové pojištění, 2015; Petrášek, 2014).

Dle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodové pojištění, ve znění pozdějších předpisů (1995), se z důchodového pojištění poskytují následující důchody:

- starobní,
- invalidní,
- vdovský a vdovecký,
- sirotčí.

Tyto důchody lze ještě rozdělit na přímé a odvozené. Mezi přímé důchody se řadí důchody starobní a invalidní, jelikož se odvíjí od skutečností týkajících se toho, kdo bude důchod pobírat. Vdovské, vdovecké a sirotčí důchody jsou důchody odvozené, ty se vyměřují z přímého důchodu zemřelého (Kahoun, 2013).

Starobní důchod má zabezpečit občany pro případ stáří, proto se také těchto důchodů vyplácí nejvíce. Pro nárok na starobní důchod je nutné získat potřebnou dobu pojištění a dosáhnout stanoveného věku. Existuje ale také možnost, že pojištěnec nezíská potřebnou dobu pojištění nebo nedosáhne důchodového věku, a přesto má nárok na starobní důchod (Kahoun, 2013). Pokud však pojištěnec splní dobu pojištění, ale nedosáhne důchodového věku, má za určitých podmínek nárok na předčasný starobní důchod (Petrášek, 2014; Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, 1995).

Invalidní důchod zabezpečuje občany, kteří z důvodu nepříznivého zdravotního stavu ztratili způsobilost pracovat nebo jejichž způsobilost k práci byla výrazně snížena (Kahoun, 2013). Člověk je invalidní, pokud kvůli dlouhodobě nepříznivému zdravotnímu stavu došlo k poklesu jeho pracovní schopnosti nejméně o 35 %

(Petrášek, 2014; Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, 1995).

Kahoun (2013) uvádí, že vdovský důchod je vyplácen pozůstalé manželce a vdovecký důchod pozůstalému manželovi, pokud jsou splněny podmínky stanovené zákonem o důchodovém pojištění.

Nárok na sirotčí důchod má nezaopatřené dítě, jestliže mu zemřel rodič, osvojitel nebo osoba, která ho převzala do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu a pokud rodič, osvojitel nebo osoba, která převzala dítě do péče, byli poživateli starobního nebo invalidního důchodu nebo ke dni smrti splnili podmínky pro nárok jednoho z těchto důchodů nebo pokud zemřeli následkem pracovního úrazu. (Kahoun, 2013; Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, 1995).

3.2.1.3 Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

Sociální pojištění v ČR zahrnuje také příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Tento příspěvek jsou povinni platit zaměstnavatelé a OSVČ, a to ve výši 1,2 % z VZ (Kahoun, 2013; Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, 1992).

Státní politika zaměstnanosti podporuje zřizování nových pracovních míst pomocí příspěvků zaměstnavatelům i uchazečům o zaměstnání (Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, 2012). Tato podpora je poskytována prostřednictvím aktivní politiky zaměstnanosti, která pro podporu využívá následující nástroje (Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, 2004):

- rekvalifikace,
- investiční pobídky,
- veřejně prospěšné práce,
- společensky účelná pracovní místa,
- překlenovací příspěvek,
- příspěvek v době částečné nezaměstnanosti,
- příspěvek na zapracování a
- příspěvek při přechodu na nový podnikatelský záměr.

V rámci politiky zaměstnanosti je poskytována také podpora v nezaměstnanosti, která je určena uchazečům o zaměstnání, kteří splní určité podmínky. Délka podpůrní doby pro poskytování podpory v nezaměstnanosti závisí na věku uchazeče o zaměstnání, nejdéle však činí 11 měsíců. Výpočet pro určení výše podpory v nezaměstnanosti je stanoven v zákoně o zaměstnanosti (Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, 2004).

3.2.2 Státní sociální podpora

Systém státní sociální podpory v ČR je upraven zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Z tohoto systému jsou poskytovány peněžité dávky, které mají pomoci osobám v obtížné sociální situaci, a to především rodinám s nezaopatřenými dětmi (Kahoun, 2013; Tröster, 2013).

Systém státní sociální podpory je financován plně ze státního rozpočtu, což znamená, že veškeré náklady hradí stát. O správu tohoto systému se starají krajské pobočky Úřadu práce ČR, v některých případech také Ministerstvo práce a sociálních věcí (Tröster, 2013; Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, 1995).

Dle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (1995) je v současné době poskytováno 5 druhů dávek státní sociální podpory:

- přídavek na dítě,
- příspěvek na bydlení,
- porodné,
- rodičovský příspěvek a
- pohřebné.

Tyto dávky lze rozdělit do dvou skupin, a to na testované a netestované. Testované dávky se jim říká proto, že jsou tyto dávky poskytovány v závislosti na výši příjmu v rodině a tento příjem se testuje. Mezi testované dávky se řadí přídavek na dítě, příspěvek na bydlení a porodné. Ostatní dávky, tedy rodičovský příspěvek a pohřebné, jsou dávky netestované, u nichž nezáleží na výši příjmu v rodině. Dávky státní sociální podpory se vyplácejí jednorázově anebo opakovaně jednou za měsíc (Kahoun, 2013; Tröster, 2013).

Přídavek na dítě je opakující se peněžitá dávka určená nezaopatřeným dětem. Nárok na přídavek na dítě vzniká, nepřesahuje-li rozhodný příjem v rodině částku životního minima rodiny vynásobenou koeficientem 2,4. Částka životního minima rodiny závisí na počtu členů rodiny a na věku nezaopatřených dětí v rodině (Tröster, 2013; Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, 1995; Životní a existenční minimum, 2013).

Příspěvek na bydlení je poskytován rodinám nebo jednotlivcům s nízkými příjmy. Tato dávka přispívá na náklady spojené s bydlením (Kahoun, 2013; Tröster, 2013).

Porodné je jednorázová dávka stanovená pevnou částkou, která přispívá na náklady spojené s narozením dítěte. Porodné se vyplácí pouze na první a druhé dítě (Porodné, 2015; Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, 1995).

Rodičovský příspěvek je opakující se peněžitá dávka státní sociální podpory, která má zlepšit podmínky v rodinách, kde se pečuje o děti do 4 let věku. Jedná se o dávku netestovanou, nehledí se u ní tedy na výši příjmů (Tröster, 2013).

Pohřebné je peněžitá dávka stanovená pevnou částkou, která přispívá na náklady související s vypravením pohřbu. Nárok na pohřebné vzniká osobě, jež vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti nebo osobě, která byla ke dni úmrtí rodičem nezaopatřeného dítěte, pokud měly na území ČR trvalý pobyt (Kahoun, 2013; Tröster, 2013; Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, 1995).

Do roku 2013 spadaly do systému státní sociální podpory také dávky pěstounské péče. Ty však s účinností od 1. ledna 2013 byly převedeny do zákona o sociálně-právní ochraně dětí (Kahoun, 2013; Tröster, 2013).

3.2.3 Sociální pomoc

Sociální pomoc, dříve nazývaná jako sociální péče, je třetím a posledním pilířem systému sociálního zabezpečení v ČR. Systém sociální pomoci v ČR spadá do oblasti sociálních práv, které jsou zakotveny v Listině základních práv a svobod. Sociální pomoci jsou poskytovány osobám, které se nacházejí ve stavu nouze a mají zabezpečit základní životní potřeby těchto osob (Kahoun, 2013; Tröster, 2013).

Dle Koldinské (2013) patří mezi sociální pomoci v ČR:

- pomoc v hmotné nouzi,
- sociální služby,
- dávky pro osoby se zdravotním postižením.

Tyto sociální pomoci jsou financovány hned z několika zdrojů. Náklady na pomoc v hmotné nouzi se hradí ze státního rozpočtu. Sociální služby jsou financovány z vícero zdrojů, mezi něž patří státní rozpočet, úhrady od osob, jimž je služba poskytována, dotace ze státního rozpočtu nebo vlastních zdrojů obcí a krajů, zdroje poskytovatelů služeb a Evropský sociální fond. Dávky pro osoby se ZP jsou hrazeny plně ze státního rozpočtu (Tröster, 2013).

3.2.3.1 Pomoc v hmotné nouzi

Pomoc v hmotné nouzi upravuje zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (Kahoun, 2013).

Za osoby v hmotné nouzi se považují osoby s nedostatkem příjmů na zabezpečení základních životních potřeb, osoby s příjmy přesahujícími částku na živobytí, avšak kvůli nedostatečnému příjmu jim hrozí vážná újma na zdraví nebo se ocitly v těžké sociální situaci (Tröster, 2013).

Základní podmínkou pro nárok na pomoc v hmotné nouzi v ČR je nutné mít bydliště na území ČR. Další podmínky jsou pro jednotlivé dávky odlišné a jsou uvedeny v § 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi (Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, 2006).

V rámci pomoci v hmotné nouzi se poskytují tyto dávky, které hradí stát (Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, 2006):

- příspěvek na živobytí,
- doplatek na bydlení,
- mimořádná okamžitá pomoc.

Příspěvek na živobytí je opakující se dávka sociální pomoci a může jej získat osoba v hmotné nouzi, jejíž příjem nebo příjem společně posuzovaných osob nedosahuje částky živobytí posuzovaných osob (Kahoun, 2013; Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, 2006).

Doplatek na bydlení je též opakující se peněžitá dávka, ale nárok na něj má vlastník nebo nájemce bytu, pokud po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení snížených o příspěvek na bydlení je příjem vlastníka, nájemce nebo společně posuzovaných osob zvýšený o vyplacený příspěvek nižší než částka na živobytí osoby nebo osob společně posuzovaných. Pro nárok na doplatek na bydlení je nutno získat nárok na příspěvek na živobytí, pokud zákon nestanoví jinak (Kahoun, 2013; Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, 2006).

Na rozdíl od příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení je mimořádná okamžitá pomoc poskytována pouze jednorázově. Nárok na tuto dávku má osoba, která sice nesplnila podmínku hmotné nouze, ale hrozí jí vážná újma na zdraví nebo ji postihla mimořádná událost a její poměry jí neumožňují se s touto událostí vypořádat. Mimořádná okamžitá pomoc slouží také k úhradě jednorázového nezbytného výdaje nebo na úhradu nákladů spojených se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte a na zajištění činností spojených se sociálně-právní ochranou dětí. Poslední skupinou osob, jimž je dávka určena, jsou osoby v hmotné nouzi, kterým z důvodu nedostatku finančních prostředků hrozí sociální vyloučení (Tröster, 2013; Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, 2006).

3.2.3.2 Sociální služby

K sociální pomoci v ČR se řadí i sociální služby, v tomto případě se však až na jednu výjimku jedná o služby, které mají lidem pomoci, jsou jimi (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, 2006):

- sociální poradenství,
- služby sociální péče a
- služby sociální prevence.

Do zákona o sociálních službách patří i příspěvek na péči, v tomto případě se jedná o tu již zmíněnou výjimku. Tento příspěvek totiž není službou, avšak dávkou, přesto je zařazen do sociálních služeb.

Prvním typem sociální služby je sociální poradenství, které lze dělit na základní a odborné. Základní sociální poradenství dává osobám potřebné informace, které přispívají k řešení nepříznivé sociální situace. Poradenství poskytované ve speciálních poradnách se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob se nazývá odborné sociální poradenství (Kahoun, 2013; Tröster, 2013; Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, 2006).

Služby sociální péče mají pomoci osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost a podpořit tak život v jejich přirozeném prostředí a umožnit zapojení do běžného života společnosti (Kahoun, 2013; Tröster, 2013; Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, 2006).

Služby sociální prevence mají za úkol napomáhat osobám, kterým hrozí sociální vyloučení kvůli jejich krizové sociální situaci, životním návykům nebo způsobu života, jenž vede ke konfliktu se společností. Tyto služby mají za cíl nápomoci osobám k překonání jejich nepříznivé situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů (Kahoun, 2013; Tröster, 2013; Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, 2006).

Příspěvek na péči je poskytován osobám, které jsou závislé na pomoci jiné fyzické osoby. Nárok na tento příspěvek mají osoby uvedené v § 4 odst. 1 zákona o sociálních službách, jestliže kvůli dlouhodobému zdravotnímu stavu potřebují pomoc jiné fyzické osoby. Závislost na pomoci této osoby je dána čtyřmi stupni, tyto stupně jsou rozdílné pro osoby mladší 18 let a pro starší 18 let (Kahoun, 2013; Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, 2006).

Sociální služby jsou poskytovány ve třech formách. Prvním formou jsou pobytové služby, což znamená, že se jedná o služby spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb. Druhou formou jsou služby ambulantní, za kterými musí osoba docházet nebo dojíždět do zařízení sociálních služeb. Poslední formou jsou služby terénní, v tomto případě se jedná o služby poskytované v domácím nebo přirozeném prostředí klienta s tím, že poskytovatel těchto služeb za klientem přijíždí (Kahoun, 2013; Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, 2006).

Zařízení sociálních služeb, kde se tyto služby poskytují, jsou vymezeny v § 34 zákona o sociálních službách (Kahoun, 2013).

3.2.3.3 Dávky poskytované osobám se zdravotním postižením

Posledním typem sociální pomoci jsou peněžité dávky a přiznání průkazu pro osoby se ZP, jež jsou upraveny zákonem č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. V rámci této pomoci jsou poskytovány dva druhy dávek, příspěvek na mobilitu a příspěvek na zvláštní pomůcku (Kahoun, 2013; Tröster, 2013).

Příspěvek na mobilitu je opakující se dávka a má na ni nárok osoba starší jednoho roku, pokud má nárok na průkaz osoby se ZP s označením ZTP nebo ZTP/P a pokud se opakovaně v kalendářním měsíci za úhradu dopravuje nebo je dopravována a nejsou jí poskytovány pobytové sociální služby (Zákon č. 329/2011 Sb.,

o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, 2011).

Příspěvek na zvláštní pomůcku je určen osobám s těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí nebo osobám s těžkým sluchovým nebo zrakovým postižením (Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, 2011).

Nárok na průkaz osoby se ZP mají osoby starší jednoho roku s tělesným, smyslovým nebo duševním postižením charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, jestliže toto postižení výrazně omezuje schopnost pohyblivosti nebo orientace. Nárok na průkaz mají i osoby, které trpí poruchou autistického spektra (Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, 2011).

3.3 Systém sociálního zabezpečení na Slovensku

Slovenský systém sociálního zabezpečení je hodně podobný tomu českému. Stejně jako v ČR se systém sociálního zabezpečení na Slovensku dělí na tři oblasti, jimiž jsou sociální pojištění, sociální pomoc a sociální podpora (Sedláková, 2012).

Sociální zabezpečení SR je upraveno hned několika zákony, problematiku sociálního pojištění upravuje zákon o sociálním pojištění, sociální pomoc je obsažena v zákoně o pomoci v hmotné nouzi a o změně a doplnění některých zákonů a také v zákoně o sociálních službách. Sociální podpora je upravena nejvíce zákony, téměř každá dávka má totiž svůj zákon (Sedláková, 2012).

3.3.1 Sociální pojištění

Sociální pojištění na Slovensku se skládá z pojištění nemocenského, důchodového, úrazového, garančního a z pojištění v nezaměstnanosti (Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálním poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

Zákon o sociálním pojištění se neaplikuje na příslušníky ozbrojených sil, protože ti spadají do zvláštního pojistného systému, na nějž je speciální zákon (Systémy sociálního zabezpečení v EU – Slovensko).

Poplatníci pojistného

Vzhledem k tomu, kolik různých pojištění spadá na Slovensku do systému sociálního pojištění, má také každé pojištění jinou skupinu poplatníků. Uvedeni budou tedy všichni poplatníci, kteří se podílejí na placení pojistného na sociálního pojištění (Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálním poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003):

- zaměstnavatelé,
- zaměstnanci,
- OSVČ,
- osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění,
- osoby dobrovolně účastné nemocenského pojištění,
- stát,
- sociální pojišťovna.

Poplatníky s jejich sazbami pojistného je možné vyčíst také z tabulky č. 1, která určuje procentní sazby pojistného pro rok 2015.

Výše pojistného a vyměřovací základ

Výše pojistného se stejně jako v ČR určuje procentní sazbou z VZ zjištěného za rozhodné období. Výše pojistného se zaokrouhluje dolů na nejbližší eurocent (Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálním poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

U každého typu poplatníka se VZ určuje jinak. Jak stanovit VZ, je uvedeno v § 138 zákona o sociálním pojištění. Obecně lze říci, že VZ zaměstnance je jeho celkový zdanitelný příjem a VZ zaměstnavatele celkový zdanitelný příjem všech jeho

zaměstnanců. V případě OSVČ je VZ polovina z poměrné části základu daně z příjmu. (Podrobné informace k jednotlivým zemím: Slovakia, 2014; Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

Na Slovensku je rozhodným obdobím na určení VZ zaměstnance a zaměstnavatele kalendářní měsíc, pro OSVČ je však rozhodným obdobím kalendářní rok (Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

Procentní sazba pojistného

Procentní sazby pojistného pro jednotlivé poplatníky za jednotlivé druhy pojištění jsou uvedeny v tabulce č. 1.

Tab. 1 Procentní sazby pojistného na Slovensku platné pro rok 2015

	nemocenské pojištění	důchodové pojištění		pojištění v nezaměstnanosti	garanční pojištění	úrazové pojištění	rezervní fond	Sazba pojistného celkem
		starobní	invalidní					
zaměstnanec	1,4%	4%	3%	1%				9,4%
zaměstnavatel	1,4%	14%	3%	1%	0,25%	0,8%	4,75%	25,2%
povinně pojištěná OSVČ	4,4%	18%	6%				4,75%	33,15%
dobrovolně pojištěná osoba	4,4%	18%	6%	2%			4,75%	35,15%
stát		18%	6%				2%	26%
sociální pojišťovna		18%						18%

Zdroj: www.socpoist.sk

Odvod pojistného

Odvod pojistného za zaměstnance provádí jeho zaměstnavatel. Ten tedy odvádí pojistné, jak za sebe, tak i za své zaměstnance. Výši pojistného potom zaměstnavatel strhne svým zaměstnancům ze mzdy nebo platu (Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

Za stát, který platí pojistné na důchodového pojištění a pojistné do rezervního fondu solidarity, odvádí pojistné příslušné ministerstvo (Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

3.3.1.1 Nemocenské pojištění

Nemocenské pojištění na Slovensku může být povinné nebo dobrovolné. Povinné je pro zaměstnance a OSVČ, dobrovolné pro fyzické osoby, které se k tomuto pojištění dobrovolně přihlásily (Systémy sociálního zabezpečení v EU – Slovensko).

Z nemocenského pojištění se poskytují následující dávky (Systémy sociálního zabezpečení v EU – Slovensko):

- nemocenské
- ošetřovné,
- vyrovnávací dávka a
- mateřské.

Tyto dávky jsou určeny pro případ ztráty nebo snížení příjmu z výdělečné činnosti a na zajištění příjmu při dočasné pracovní neschopnosti, v těhotenství a mateřství (Nemocenské poistenie).

Nemocenské se poskytuje osobám, které byly pro nemoc nebo úraz uznané za dočasně pracovní neschopné nebo pokud jim byla nařízena karanténa (Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálním poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

Ošetřovné je určeno osobám, které osobně a celodenně ošetřují nemocné dítě, manžela, manželku, rodiče nebo rodiče manžela nebo manželky, jestliže jejich zdravotní stav vyžaduje ošetřování jinou fyzickou osobou. Nárok vzniká také při osobní a celodenní péči o dítě do 10 let věku, pokud mu byla nařízena karanténa nebo bylo uzavřeno zařízení, které dítě navštěvuje nebo osoba, která o dítě jinak pečuje, onemocněla, byla jí nařízena karanténa nebo byla přijata do ústavní péče zdravotnického zařízení (Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálním poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

Vyrovňovací dávka je poskytována zaměstnankyním, které jsou v důsledku těhotenství a mateřství, do konce 9. měsíce po porodu, přeřazeny na jinou práci a kvůli tomu dosahují nižšího příjmu (Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálním poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

Nárok na mateřské mají pojištěné těhotné ženy a ženy po porodu nebo pojištěnec, který dítě převzal do péče (Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálním poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

3.3.1.2 Důchodové pojištění

Důchodové pojištění na Slovensku zahrnuje dva podsystemy, jimiž jsou starobní pojištění a invalidní pojištění. Tyto dva podsystemy zajišťují příjmy pro případ stáří, poklesu schopnosti vykonávat výdělečnou činnost v důsledku dlouhodobého nepříznivého zdravotního stavu a také pro případ úmrtí (Dôchodkové poistenie; Systémy sociálního zabezpečení v EU – Slovensko).

Z důchodového pojištění se poskytují následující dávky (Systémy sociálního zabezpečení v EU – Slovensko):

- starobní důchod,

- předčasný starobní důchod,
- invalidní důchod,
- vdovský a vdovecký důchod a
- sirotčí důchod.

Nárok na starobní důchod vzniká pojištěnci, který byl důchodově pojištěný minimálně 15 let a dovršil důchodového věku. Důchodový věk je nyní nastaven na 62 let a uplatní se u mužů narozených v roce 1946 a později a u žen narozených v roce 1962 a později. Stejně jako v ČR byly dříve ženy, které v životě vychovaly alespoň jedno dítě, zvýhodněny nižším důchodovým věkem, nyní je však důchodový věk stejný u mužů i u žen a nezáleží na tom, kolik dětí žena vychovala (Starobný dôchodok; Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

Předčasný starobní důchod se poskytuje pojištěnci, který ke dni podání žádosti o přiznání tohoto důchodu byl důchodově pojištěn po dobu minimálně 15 let, chybí mu nanejvýš 2 roky do dovršení důchodového věku a částka předčasného starobního důchodu je vyšší než částka životního minima pro plnoletou fyzickou osobu vynásobená koeficientem 1,2 (Predčasný starobný dôchodok; Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

Invalidní důchod je určen pro invalidní osoby. Za invaliditu je považován stav, kdy kvůli dlouhodobě nepříznivému zdravotnímu stavu dochází k poklesu schopnosti vykonávat výdělečnou činnost o více než 40 % v porovnání se zdravou fyzickou osobou (Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

Vdovský a vdovecký důchod je určen pozůstalé manželce nebo manželovi, jestliže zemřelý ke dni smrti pobíral nebo měl nárok na starobní, předčasný starobní nebo invalidní důchod (Vdovský dôchodok; Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

Sirotčí důchod je určen nezaopatřenému dítěti, kterému zemřel rodič nebo osvojitel, jestliže zemřelý ke dni smrti pobíral nebo měl nárok na starobní, předčasný starobní nebo invalidní důchod (Sirotský dôchodok; Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

3.3.1.3 Úrazové pojištění

Úrazové pojištění má zabezpečit zaměstnance v případě, že dojde k poškození jejich zdraví, úmrtí v důsledku pracovního nebo služebního úrazu nebo v případě nemoci z povolání (Úrazové poistenie).

Pojistné na úrazové pojištění platí pouze zaměstnavatel, a to od okamžiku, kdy začne zaměstnávat alespoň jednoho zaměstnance (Systémy sociálneho zabezpečení v EU – Slovensko; Tabuľka platenia poistného od 1. januára 2015; Úrazové poistenie).

Zaměstnavatel je zodpovědný za škodu, může se však zbavit zodpovědnosti úplně nebo alespoň částečně, pokud prokáže, že škoda byla způsobena zaměstnan-

covým zaviněním nebo pod vlivem alkoholu nebo lehkomyšlným konáním (Úrazové poistenie).

Z úrazového pojištění se poskytuje 13 dávek, především se jedná o peněžité dávky (Úrazové poistenie):

- úrazový příplatek,
- úrazová renta,
- jednorázové vyrovnání,
- pozůstalostní úrazová renta,
- jednorázové odškodnění,
- pracovní rehabilitace a rehabilitačné,
- rekvalifikace a rekvalifikačné,
- náhrada za bolest a náhrada za ztížení společenského uplatnění,
- náhrada nákladů spojených s léčením a
- náhrada nákladů spojených s pohřbem.

3.3.1.4 Garanční pojištění

Garanční pojištění slouží pro případ platební neschopnosti zaměstnavatele na uspokojení nároků zaměstnance a na uhrazení příspěvků na starobní důchodové spoření, které zaměstnavatel nezaplatil do základního fondu příspěvků na starobní důchodové spoření (Garančné poistenie).

Garančně pojištěný je zaměstnavatel zaměstnance, který je v pracovněprávním vztahu a zaměstnavatel člena družstva, jenž je v pracovněprávním vztahu k družstvu. Pojistné na toto pojištění hradí pouze zaměstnavatel (Garančné poistenie).

V rámci garančního pojištění existuje jen jedna dávka, která se nazývá přímo dávka garančního pojištění. Na tuto dávku má nárok zaměstnanec, jehož zaměstnavatel je platebně neschopný a nemůže tak uspokojit nároky zaměstnance, které uvádí zákon o sociální pojištění (Garančné poistenie; Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

3.3.1.5 Pojištění v nezaměstnanosti

Pro případ ztráty příjmu v důsledku nezaměstnanosti a kvůli zabezpečení příjmu v důsledku nezaměstnanosti funguje na Slovensku pojištění v nezaměstnanosti (Poistenie v nezamestnanosti).

Pojistné na pojištění v nezaměstnanosti platí zaměstnanec, zaměstnavatel i OSVČ (Tabuľka platenia poistného od 1. januára 2015).

V rámci tohoto pojištění se poskytuje také pouze jedna dávka, a to konkrétně dávka v nezaměstnanosti. Pro nárok na tuto dávku musí být splněny podmínky pro přiznání. Dávka v nezaměstnanosti se poskytuje ode dne zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání. Dávka je vyplácena po dobu podpůrného období v neza-

městnanosti, které je dlouhé buď 6 měsíců, nebo 4 měsíce. Délka této doby je stanovena zákonem o sociálním pojištění (Poistenie v nezamestnanosti; Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

3.3.1.6 Rezervní fond solidarity

Rezervní fond solidarity slouží k výplatě dávek, na které již není dostatek finančních prostředků ve fondech na tyto dávky určených, a na úhradu škody dle zvláštního předpisu. Na jiné účely se tento fond nevyužívá (Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

Pojistné do tohoto fondu odvádí zaměstnavatelé, povinně pojištěné OSVČ, dobrovolně pojištěné osoby a stát (Tabuľka platenia poistného od 1. januára 2015).

3.3.2 Sociální podpora

Systém sociální podpory SR je zaměřen především na rodiny s dětmi a na podporu dětí v náhradní péči. Kromě dávek pro rodiny s dětmi a dávek náhradní péče je poskytován v rámci sociální podpory ještě příspěvek na pohřeb (Podpora rodín s deťmi; Príspevok na pohreb).

Stát podporuje rodiny s dětmi a náhradní péči jednorázovými nebo opakujícími se peněžitými dávkami. Až na poskytování náhradního výživného se pro poskytnutí těchto dávek nehledí na příjem rodiny. Příspěvek na pohřeb je pevně stanovena peněžitá dávka (Podpora rodín s deťmi; Príspevok na pohreb).

Státní sociální podpora je na Slovenku hrazena plně ze státního rozpočtu (Podpora rodín s deťmi).

Pro rodiny s dětmi jsou poskytovány následující příspěvky (Peňažná pomoc):

- příspěvek při narození dítěte,
- příspěvek na více současně narozených dětí,
- přídavek na dítě,
- příplatek k přídavku na dítě,
- rodičovský příspěvek a
- příspěvek na péči o dítě.

Příspěvek při narození dítěte je dávka obdobná porodnému v ČR, ovšem tento příspěvek je poskytován za každý porod (Zákon č. 383/2013 Z. z., o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znení neskorších predpisov, 2013).

Pokud se narodí více dětí současně, pak se poskytuje příspěvek na více současně narozených dětí, který je mírně vyšší než částka příspěvku při narození dítěte (Zákon č. 383/2013 Z. z., o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znení neskorších predpisov, 2013).

Přídavek na dítě je určen osobám, které mají v péči nezaopatřené dítě, a mají trvalý nebo přechodný pobyt na území SR nebo jsou osobami dle zvláštního předpisu (Zákon č. 600/2003 Z. z., o přídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

K přídavku na dítě je možné získat také příplatek k přídavku na dítě. Nárok na tento příplatek vzniká pouze tehdy, pokud vznikl nárok na přídavek na dítě, další podmínky stanovuje zákon (Zákon č. 600/2003 Z. z., o přídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, ve znení neskorších predpisov, 2003).

Nárok na rodičovský příspěvek má oprávněná osoba, která zabezpečuje řádnou péči o dítě a má trvalý nebo přechodný pobyt na území SR nebo je osobou dle zvláštního předpisu (Zákon č. 571/2009 Z. z., o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znení neskorších predpisov, 2009).

Příspěvek na péči vzniká, jestliže oprávněná osoba vykonává výdělečnou činnost nebo studuje denní formou na střední nebo vysoké škole. Další podmínkou je, že poskytovatel poskytuje péči na území SR. Poslední podmínkou je splnění trvalého nebo přechodného pobytu na území SR, tuto podmínku musí splňovat oprávněná osoba i dítě (Zákon č. 561/2008 Z. z., o príspevku na starostlivosť o dieťa a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znení neskorších predpisov, 2008).

V rámci náhradní péče se poskytuje 5 dávek, z toho tři náleží dětem v náhradní péči a dvě náhradním rodičům (Zákon č. 627/2005 Z. z., o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa, ve znení neskorších predpisov, 2005):

- jednorázový příspěvek dítěti při svěřením do náhradní péče,
- jednorázový příspěvek dítěti při zániku náhradní péče,
- opakovaný příspěvek dítěti svěřenému do náhradní péče,
- opakovaný příspěvek náhradnímu rodiči,
- zvláštní opakovaný příspěvek náhradnímu rodiči.

Jednorázový příspěvek dítěti při svěřením do náhradní péče slouží k zabezpečení základního osobního vybavení dítěte, jímž je především ošacení, obuv, hygienické potřeby, nevyhnutelný nábytek a jiné věci sloužící k uspokojení potřeb. Jedná se o pevně stanovenou jednorázovou dávku, která činí 500 eur (Zákon č. 627/2005 Z. z., o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa, ve znení neskorších predpisov, 2005).

Příspěvek při zániku náhradní péče má podpořit dítě v osamostatnění se a jeho výše je stanovena na 922,29 eur (Zákon č. 627/2005 Z. z., o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa, ve znení neskorších predpisov, 2005).

Opakovaný příspěvek dítěti svěřenému do náhradní péče má sloužit k uspokojování potřeb, je určen především na úhradu nákladů na výživu, výchovu, vzdělání a bydlení dítěte. Tento příspěvek je opakovanou dávkou a vyplácí se jednou za měsíc (Zákon č. 627/2005 Z. z., o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa, ve znení neskorších predpisov, 2005).

Příspěvek náhradnímu rodičovi slouží k podpoře vykonávání osobní péče o dítě. Jedná se o příspěvek vyplácený měsíčně, jde tedy o opakovanou dávku (Zákon č. 627/2005 Z. z., o příspěvcích na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa, ve znení neskorších predpisov, 2005).

Zvláštní příspěvek náhradnímu rodičovi je určen na podporu osobní péče o dítě, které je osobou s těžkým ZP. Příspěvek se vyplácí měsíčně. (Zákon č. 627/2005 Z. z., o příspěvcích na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa, ve znení neskorších predpisov, 2005).

Další dávkou sociální podpory je náhradní výživné, které lze zařadit, jak k dávkám pro rodiny s dětmi, tak k dávkám náhradní péče. Tato dávka je totiž určena rodičům i osobám, které mají dítě v náhradní péči a slouží jako příspěvek na výživu nezaopatřeného dítěte. Na rozdíl od ostatních dávek se u této dávky testují příjmy žadatele a společně posuzovaných osob (Náhradné výživné).

Poslední dávkou, která se jako jediná v systému sociální podpory SR netýká příspěvků souvisejících s péčí o děti, je příspěvek na pohřeb. Tento příspěvek slouží na úhradu výdajů spojených s pohřbem zemřelého. Jedná se o jednorázovou dávku, jejíž výše je stanovena pevnou částkou (Príspevok na pohreb).

3.3.3 Sociální pomoc

Systém sociální pomoci na Slovensku se týká především osob, které se nacházejí ve stavu nouze. Stejně jako v ČR se i na Slovensku z tohoto systému poskytují nejenom dávky, ale také služby. Systém sociální pomoci SR rozlišuje tři formy sociální pomoci, jsou jimi (Rodina a sociálna pomoc):

- pomoc v hmotné nouzi,
- sociální služby a
- peněžité příspěvky na kompenzaci těžkého zdravotního postižení.

3.3.3.1 Pomoc v hmotné nouzi

Hmotná nouze je stav, kdy příjem členů domácnosti nedosahuje výše životního minima a členové domácnosti si nemohou zajistit nebo zvýšit příjem prací, výkonem vlastnického práva nebo jiného práva k majetku ani uplatněním nároků.

V rámci pomoci v hmotné nouzi se ve SR poskytují následující pomoci (Pomoc v hmotnej núdzi):

- dávka v hmotné nouzi,
- ochranný příspěvek,
- aktivační příspěvek,
- příspěvek na nezaopatřené dítě a
- příspěvek na bydlení.

Dále je v zákoně o pomoci v hmotné nouzi zařazen také zvláštní příspěvek a jednorázová dávka (Zákon č. 417/2013 Z. z., o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znení neskorších predpisov, 2013).

Pomoc v hmotné nouzi a zvláštní příspěvek jsou financované ze státního rozpočtu a poskytují je úřady práce, sociálních věcí a rodiny. Jednorázová dávka je poskytována obecními a městskými úřady a je tedy hrazena z obecních a městských rozpočtů (Pomoc v hmotnej núdzi).

Dávka pomoci v hmotné nouzi slouží k zabezpečení základních životních podmínek a její výše se odvíjí podle počtu členů domácnosti a záleží i na tom, jestli se jedná o dítě nebo dospělého (Zákon č. 417/2013 Z. z., o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znení neskorších predpisov, 2013).

Ochranný příspěvek je určený na zabezpečení osobních výdajů člena domácnosti, který nemá možnost zabezpečit nebo zvýšit si příjem vlastní prací (Zákon č. 417/2013 Z. z., o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znení neskorších predpisov, 2013).

Aktivační příspěvek má přispět ke zvýšení pracovního uplatnění na trhu práce. Je poskytován především na podporu získání, udržení, prohloubení a zvýšení vědomostí, zručností, zkušeností a pracovních návyků (Zákon č. 417/2013 Z. z., o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znení neskorších predpisov, 2013).

Příspěvek na nezaopatřené dítě má sloužit jako podpora výchovy, vzdělávání a všestranného rozvoje dítěte, jestliže dítě řádně plní povinnou školní docházku (Zákon č. 417/2013 Z. z., o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znení neskorších predpisov, 2013).

Příspěvek na bydlení má částečně pomoci k úhradě nákladů spojených s bydlením (Zákon č. 417/2013 Z. z., o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znení neskorších predpisov, 2013).

Zvláštní příspěvek je dávka, která má motivovat nezaměstnané osoby najít si práci. Je poskytována po dobu jednoho roku, a to od začátku pracovního poměru (Zákon č. 417/2013 Z. z., o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znení neskorších predpisov, 2013).

Jednorázová dávka slouží k částečné úhradě mimořádných výdajů členů domácnosti, jimž je poskytována pomoc v hmotné nouzi (Zákon č. 417/2013 Z. z., o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znení neskorších predpisov, 2013).

3.3.3.2 Sociální služby

Sociální služby se zaměřují na prevenci vzniku, řešení a zmírnění nepříznivých sociálních situací, mají pomoci rozvíjet schopnosti jednotlivce vést samostatný život, podporovat jednotlivce se začleňováním do společnosti, zaměřit se na prevenci sociálního vyloučení a pomoci s řešením krizových sociálních situací (Sociálne služby).

Sociální služby mohou být financované z mnoha zdrojů, mohou jimi být například rozpočet veřejného poskytovatele služby, úhrady příjemce služby, dary, pro-

středky sdružení obcí, větších územních celků nebo osob, příspěvky poskytnuté z rozpočtu ministerstva, vlastní zdroje neveřejných poskytovatelů služeb a jiné (Zákon č. 448/2008 Z. z., o sociálních službách a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenském podnikání, ve znění neskorších předpisů, 2008).

Zákon rozlišuje několik druhů a forem a také rozsah sociálních služeb. Druh, forma i rozsah se určí dle nepříznivé sociální situace (Zákon č. 448/2008 Z. z., o sociálních službách a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenském podnikání, ve znění neskorších předpisů, 2008).

Mezi druhy sociálních služeb patří (Zákon č. 448/2008 Z. z., o sociálních službách a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenském podnikání, ve znění neskorších předpisů, 2008):

- sociální služby krizové intervence,
- sociální služby na podporu rodin s dětmi,
- sociální služby na řešení nepříznivé sociální situace z důvodu těžkého zdravotního postižení, nepříznivého zdravotního stavu nebo z důvodu dovršení důchodového věku,
- sociální služby s použitím telekomunikačních technologií a
- podpůrné sociální služby.

Forma služby může být ambulantní, terénní, pobytová nebo i jiná podle nepříznivé situace a prostředí, ve kterém se služba poskytuje (Zákon č. 448/2008 Z. z., o sociálních službách a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenském podnikání, ve znění neskorších předpisů, 2008).

Rozsah sociální služby může být buď na dobu určitou, nebo neurčitou (Zákon č. 448/2008 Z. z., o sociálních službách a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenském podnikání, ve znění neskorších předpisů, 2008).

3.3.3.3 Peněžitě příspěvky na kompenzaci těžkého zdravotního postižení

Za těžké ZP se na Slovensku považuje takový stav, kdy míra funkční poruchy je nejméně 50 % (Ťažké zdravotné postihnutie).

Sociální důsledky těžkého ZP jsou chápány jako znevýhodnění a kompenzují se ve čtyřech oblastech, jimiž jsou oblast mobility a orientace, komunikace, zvýšení výdajů a oblast sebeobsluhy. Kompenzace jsou poskytovány ve formě finančních příspěvků a ve formě průkazu pro osoby s těžkým ZP a parkovacího průkazu a mají podpořit osoby s těžkým ZP v sociálním začleňování. Pro získání těchto kompenzací musí proběhnout individuální posouzení a to ze strany lékařské a sociální posudkové činnosti (Ťažké zdravotné postihnutie; Zákon č. 447/2008 Z. z., o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění neskorších předpisů, 2008).

Kompenzace finančními prostředky může mít formu buď jednorázového peněžitě příspěvku, nebo opakujících se peněžitých příspěvků (Ťažké zdravotné postihnutie).

Mezi jednorázové peněžité příspěvky patří (Ťažké zdravotné postihnutie):

- peněžitý příspěvek na pořízení pomůcky,
- peněžitý příspěvek na výcvik používání pomůcky,
- peněžitý příspěvek na úpravu pomůcky,
- peněžitý příspěvek na opravu pomůcky,
- peněžitý příspěvek na pořízení zdvihacího zařízení,
- peněžitý příspěvek na pořízení osobního motorového vozidla,
- peněžitý příspěvek na úpravu osobního motorového vozidla,
- peněžitý příspěvek na úpravu bytu,
- peněžitý příspěvek na úpravu rodinného domu,
- peněžitý příspěvek na úpravu garáže.

Peněžité příspěvky, které jsou poskytovány opakovaně, jsou tyto (Ťažké zdravotné postihnutie):

- peněžitý příspěvek na osobní asistenci,
- peněžitý příspěvek na přepravu,
- peněžitý příspěvek na kompenzaci zvýšených výdajů,
- peněžitý příspěvek na opatrování.

Průkaz osoby s těžkým ZP a parkovací průkaz přináší osobám s těžkým ZP určité výhody. Průkaz osoby s těžkým ZP slouží k uplatnění slev a výhod například v oblasti dopravy, kultury nebo daní. Parkovací průkaz umožňuje parkovat na místech vyhrazených pro vozidla, která přepravují osoby s těžkým ZP, zastavit na potřebný čas tam, kde je zákaz stání nebo může osoba s parkovacím průkazem vjet tam, kde je vjezd povolen pouze vymezenému okruhu vozidel (Parkovací preukaz,, Preukaz ŤZP).

3.4 Systém sociálního zabezpečení v Rakousku

Systém sociálního zabezpečení v Rakousku zajišťuje svým občanům, kteří jsou účastníky na tomto systému, základní pomoc v nepříznivých životních situacích. Na rozdíl od systému sociálního zabezpečení v ČR nebo SR, je rakouský systém sociálního zabezpečení rozdělen jen na dva pilíře, a to konkrétně na sociální pojištění a sociální pomoc (Sociální zabezpečení a daně, 2015).

Sociální zabezpečení v Rakousku je upraveno hned několika zákony, a to z důvodu, že sociální pojištění zaměstnanců je upraveno podle toho, v jakém oboru pracují. Hlavním zákonem, který se zabývá sociálním pojištěním, je generální zákon o sociálním pojištění. Oblast sociální pomoci je upravena v několika zákonech (Sedláková, 2012).

3.4.1 Sociální pojištění

Sociální pojištění v Rakousku zahrnuje nemocenské, důchodové a úrazové pojištění a pojištění v nezaměstnanosti (Sociální zabezpečení a daně, 2015).

Sociální pojištění je financováno z odvodů pojistného, které odvádí zaměstnanec i zaměstnavatel a z finančních příspěvků vlády (Sociální zabezpečení a daně, 2015).

Poplatníci pojistného

Mezi poplatníky pojistného na sociální pojištění v Rakousku se řadí (Sedláková, 2012):

- zaměstnavatelé,
- zaměstnanci,
- OSVČ a
- osoby dobrovolně účastné sociálního pojištění.

Výše pojistného a vyměřovací základ

Výše pojistného zaměstnance v Rakousku se určuje procentuálně z hrubé mzdy, pokud však hrubá mzda překročí maximální VZ, použije se pro výpočet pojistného maximální VZ. Výše pojistného OSVČ je určeno procentem z příjmů z výdělečné činnosti, popřípadě je částka pojistného ve výši minimálního pojistného nebo ve výši maximálního limitu pojistného (Důchodové pojištění, 2013; Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Rakousku, 2012).

Procentní sazba pojistného

Procentní sazba pojistného na sociální pojištění činí u zaměstnance celkem 18,1 %. Zaměstnavatel na pojistném odvádí 29,1 % z hrubé mzdy zaměstnance. Pokud však zaměstnancova hrubá mzda je vyšší než 1,67násobek průměrné mzdy, pak tento zaměstnanec odvádí efektivněji a na pojistném odvede méně než zaměstnanec s průměrnou mzdou (Daňový systém v Rakousku).

Odvod pojistného

Povinnost odvádět pojistné má zaměstnavatel, a to i za zaměstnance, kterému pak následně toto pojistné strhne ze mzdy. OSVČ za sebe musí odvádět pojistné sama (Důchodové pojištění, 2013; Zdravotní pojištění, 2013).

3.4.1.1 Nemocenské (zdravotní) pojištění

Nemocenské pojištění v Rakousku zahrnuje také zdravotní pojištění. ČR a SR tyto dva pojmy rozlišuje, v Rakousku se však jedná o jeden a ten stejný typ pojištění (Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Rakousku, 2012).

Účast na nemocenském pojištění v Rakousku je buď povinná, nebo dobrovolná. Povinně jsou nemocenského pojištění účastni zaměstnanci a OSVČ. Ostatní osoby se mohou přihlásit k dobrovolné účasti na nemocenském pojištění (Zdravotní pojištění, 2013).

Účastí na tomto pojištění vzniká nárok na bezplatné poskytnutí lékařské nebo nemocniční péče a také nárok na dávky nemocenského pojištění, jimiž jsou (Zdravotní pojištění, 2013):

- nemocenské,
- pracovní volno z důvodu ošetřování,
- peněžité pomoci v mateřství.

Peněžité dávky v nemoci slouží jako náhrada příjmu v době, kdy je osoba uznána dočasně práce neschopnou v důsledku nemoci. Dávka se však vyplácí od 4. dne od vzniku pracovní neschopnosti (Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Rakousku, 2012).

Pracovní volno z důvodu ošetřování závislé osoby lze uplatnit pouze, pokud se jedná o péči závislé osoby, která žije s pojištěncem ve společné domácnosti. Toto volno je možné v rámci jednoho roku uplatnit pouze na dobu obvyklé týdenní pracovní doby (Zdravotní pojištění, 2013)

Peněžité pomoci v mateřství náleží těhotným ženám a ženám po porodu, jestliže jim není vyplácen příjem. Výše peněžité pomoci v mateřství je rovna průměrnému čistému výdělku, který byl získán ve třech měsících před začátkem ochranné lhůty pro matky, která začíná 8 týdnů před předpokládaným termínem porodu (Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Rakousku, 2012; Zdravotní pojištění, 2013).

3.4.1.2 Důchodové pojištění

V rámci důchodového pojištění působí v Rakousku Allgemeine Pensionsgesetz neboli Všeobecný důchodový zákon (Důchodové pojištění, 2013).

Důchodově pojištění jsou všechny výdělečně činné osoby, tedy i OSVČ, výjimkou jsou však státní zaměstnanci a příslušníci některých svobodných povolání. Osoby, které nejsou povinně účastny důchodového pojištění, mohou uzavřít dobrovolné důchodové pojištění (Důchodové pojištění, 2013).

Pro nárok na dávky důchodového pojištění je stejně jako v ČR a SR nutné splnit potřebnou dobu pojištění a dosáhnout důchodového věku (Důchodové pojištění, 2013).

Z důchodového pojištění se poskytují přímé a pozůstalostní důchody. Mezi přímé důchody patří důchod starobní, předčasný starobní a důchody přiznané z důvodu nemoci, jimiž jsou důchod při nezpůsobilosti k výkonu povolání, invalidní důchod nebo důchod při úplné pracovní neschopnosti. Pozůstalostními důchody jsou vdovský a vdovecký důchod, důchod pro pozůstalé registrované partnery a sirotčí důchod (Důchodové pojištění, 2013).

Starobní důchod je určen pro pojištěnce, kteří dosáhli důchodového věku a zároveň splnili potřebnou dobu pojištění. Věk pro odchod do důchodů činí u mužů 65 let a u žen 60 let. Potřebná doba pojištění je 180 měsíců, kterých je možno dosáhnout účastí na dobrovolném nebo povinném pojištění (Důchodové pojištění, 2013; Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Rakousku, 2012).

Na předčasný starobní důchod mají nárok osoby vykonávající těžké práce, osoby, jež splnily potřebnou dobu pojištění a osoby, jimž byl přiznán důchod z důvodu nemoci (Důchodové pojištění, 2013).

Důchody přiznané z důvodu nemoci jsou určeny pojištěncům, jejichž pracovní schopnost je snížena nejméně o polovinu ve srovnání se zdravým pojištěncem. Pro přiznání těchto důchodů je nutné o ně zažádat a dodat lékařský posudek (Důchodové pojištění, 2013).

Vdovský a vdovecký důchod a důchod pro pozůstalé registrované partnery je určen pro pozůstalé manželky, manžele a partnery, jestliže však zemřelý v době smrti splnil podmínky stanovené zákonem (Důchodové pojištění, 2013).

Sirotčí důchod náleží pozůstalým dětem a trvá do dne dovršení 18 let věku nebo do dosažení věku 27 let, jestliže absolvují odbornou přípravu nebo se vzdělávají na vysoké škole (Důchodové pojištění, 2013; Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Rakousku, 2012).

3.4.1.3 Úrazové pojištění

Úrazové pojištění v Rakousku slouží k zabezpečení osob v případě pracovního úrazu nebo nemoci z povolání. Povinné úrazové pojištění se vztahuje na všechny zaměstnané na základě pracovní nebo učňovské smlouvy i na většinu OSVČ a také na žáky a studenty po dobu výuky ve školských vzdělávacích zařízeních (Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Rakousku, 2012).

Pojistné na úrazové pojištění neplatí zaměstnanci, ale pouze zaměstnavatelé. Ti jsou navíc povinni chránit svoje zaměstnance před pracovními úrazy a nemocemi z povolání pomocí správně vybaveného a udržovaného pracoviště (Pojištění pro případ pracovního úrazu, 2013; Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Rakousku, 2012).

Z úrazového pojištění v Rakousku jsou poskytovány věcné a peněžité dávky, které slouží jako odškodnění (Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Rakousku, 2012).

Věcnými dávkami je myšleno (Pojištění pro případ pracovního úrazu, 2013):

- léčení úrazu v zařízeních úrazových pojišťoven,
- opatření v rámci léčebné, profesní a sociální rehabilitace a
- různé pomůcky jako jsou protézy, ortopedické pomůcky, zubní náhrady a další pomůcky.

Peněžítá dávka může být ve formě jednorázového příspěvku nebo ve formě různých rent. Peněžitými dávkami jsou (Pojištění pro případ pracovního úrazu, 2013):

- úrazové renty,
- úrazové vyrovnání,
- příspěvek za ztížení společenského uplatnění,
- renty pozůstalých,
- jednorázový vdovský nebo vdovecký příspěvek,
- částečná náhrada nákladů, které jsou spojeny s pohřbem.

3.4.1.4 Pojištění v nezaměstnanosti

Sociální pojištění v Rakousku zahrnuje také pojištění pro případ nezaměstnanosti, jež slouží ke krytí rizik spojených s nezaměstnaností. Pojistné na tento druh pojištění platí, jak zaměstnanec, tak i zaměstnavatel. OSVČ se k pojištění v nezaměstnanosti mohou za určitých podmínek přihlásit dobrovolně (Pojištění pro případ nezaměstnanosti, 2013).

Z pojištění v nezaměstnanosti se vyplácí hned několik dávek, mezi ty nejdůležitější z nich patří podpora v nezaměstnanosti a podpora v hmotné nouzi. Dalšími jsou například příspěvky, jež jsou spojené se zvyšováním vzdělání a kvalifikace, nebo příspěvky starším pracovníkům (Pojištění pro případ nezaměstnanosti, 2013).

Pro nárok na tyto dávky musí být však splněny určité podmínky. Pro získání podpory v nezaměstnanosti musí osoba žádající o tuto dávku splňovat podmínku nezaměstnanosti, musí být schopná a ochotná pracovat. Dále musí být splněna podmínka minimální délky trvání předchozího zaměstnání, z něhož bylo odváděno pojištění pro případ nezaměstnanosti. Podpora v nezaměstnanosti se vyplácí pouze určitou dobu. Po skončení této doby je možné požádat o podporu v hmotné nouzi (Pojištění pro případ nezaměstnanosti, 2013; Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Rakousku, 2012).

3.4.2 Sociální pomoc

Systém sociální pomoci v Rakousku je zaměřen na dávky pro rodiny s dětmi, dávky poskytované osobám se zdravotním postižením a dávky určené osobám s nízkými příjmy (Sedláková, 2012).

3.4.2.1 Dávky pro rodiny s dětmi

Dávky pro rodiny s dětmi v Rakousku označované jako „Familienbeihilfe“ mohou být poskytnuty komukoliv, kdo splňuje podmínky pro jejich nárok a zažádá si o ně u příslušného úřadu. Jedná se o přídavky nebo příspěvky, které jsou určeny rodinám do doby, kdy si již dítě dokáže samostatně zajistit obživu. Jedná se o dávky netestované, nezáleží u nich tedy na výši příjmu rodiny. Pokud se však jedná o příspěvek na péči o dítě, testují se příjmy toho rodiče, který o příspěvek žádá (Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Rakousku, 2012).

Mezi dávky pro rodiny s dětmi se v Rakousku řadí (Rodina, 2013; Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Rakousku, 2012):

- přídavky na děti,
- příspěvek na péči o dítě,
- daňové zvýhodnění na dítě.

Při splnění podmínek pro nárok na přídavky na dítě, náleží tento příspěvek rodičům za všechny děti, které nedovršily 18 let. Pokud se dítě po dovršení 18 let stále připravuje na budoucí povolání, pak je možno přídavky čerpat do dovršení 24 let věku dítěte. Výše přídavku se odvíjí od věku dítěte a záleží také na tom, o kolikáté dítě se jedná. Společně s přídavkem na dítě se vyplácí dětem od 6 do 16 let příspěvek na školní potřeby (Rodina, 2013).

Nárok na příspěvek na péči má jeden z rodičů a podmínkou pro poskytnutí tohoto příspěvku je pobírání přídavek na dítě. Příspěvek na dítě je rozdělen do několika variant a žadatel musí vybrat jednu z variant při podání žádosti o příspěvek (Rodina, 2013).

Daňové zvýhodnění na dítě neboli odpočitatelná částka na děti vzniká daňovému poplatníkovi, který pobírá přídavky na děti. S těmito přídavky je toto zvýhodnění také vypláceno (Rodina, 2013; Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Rakousku, 2012).

3.4.2.2 Dávky poskytované osobám se zdravotním postižením

V Rakousku je osobám se ZP poskytována řada výhod a pomoci k usnadnění jejich běžného života, ty jsou poskytovány ve formě věcných nebo peněžitých dávek, a to buď jednorázových, nebo opakujících se (Sedláková, 2012).

Mezi nejdůležitější dávky pro osoby se ZP v Rakousku patří (Barrierefreies Bauen, 2014; Menschen mit Behinderungen; Sonstige Beihilfen für Menschen mit Behinderungen, 2015):

- příspěvek na péči,
- 24 hodinová péče,
- grant na úpravu bydlení,
- příspěvek na nákup a úpravu motorového vozidla,
- příspěvky pro děti se ZP,

- příspěvek na podporu vzdělávání dětí a studentů se ZP,
- podpůrný fond pro osoby se ZP,
- průkaz osoby se ZP,
- grant pro získání řidičského průkazu,
- parkovací průkaz pro osoby se ZP.

Dále mohou osoby se ZP využívat různých slev a osvobození od poplatků jako je například sleva na železniční dopravu, osvobození od poplatku za recept, osvobození od placení parkovného, osvobození od pojištění vozidla a od daně z užívání motorového vozidla a další výhody, které plynou z držení průkazu osoby se ZP (Sonstige Beihilfen für Menschen mit Behinderungen, 2015).

3.4.2.3 Dávky pro osoby s nízkými příjmy

Stejně jako ostatní státy má i Rakousko ve svém systému sociálního zabezpečení dávky určené osobám v krizových situacích, jimž hrozí chudoba nebo sociální vyloučení. V rakouském systému sociálního zabezpečení je zavedený pojem minimální standard, jenž určuje minimální částku, která slouží na pokrytí životních nákladů. Částka minimálního standardu zahrnuje náklady na potraviny, oblečení, osobní hygienu, topení, elektrickou energii, spotřební zboží a jiné osobní a bytové potřeby. Pro rok 2015 tato částka činí 827,82 euro za měsíc pro jednotlivce nebo rodiče samoživitele. Pro páry byla tato částka stanovena na 1 241,74 euro za měsíc (Allgemeines zur bedarfsorientierten Mindestsicherung, 2015; Sedláková, 2012).

Pokud osoby s nízkými příjmy nemohou svoji finanční situace žádným způsobem zlepšit a mohou to prokázat, pak mohou požádat o tyto dávky (Mindestsichernde Leistungen, Beratung und Betreuung, 2014; Sedláková, 2012):

- dávka zaručující minimální příjem,
- finanční pomoc rodinám v nouzových situacích,
- příspěvek na bydlení.

Dávka zaručující minimální příjem má pro domácnosti podobu peněžité dávky a má zabezpečit základní životní potřeby osob v domácnosti. Tato dávka je však také určena na podporu závislých osob žijících v ústavních zařízeních (Allgemeines zur bedarfsorientierten Mindestsicherung, 2015).

Finanční pomoc určená rodinám v nouzových situacích slouží k zabezpečení nouzové situace, která vznikla z důvodu určité události. Finanční pomoc musí být použita v souladu s účely, což je nutné i prokázat, jinak musí být finanční pomoc splacena i s úroky (Familienhärteausgleich, 2015).

Pro získání příspěvku na bydlení musí být splněny určité podmínky a musí být prokázán čistý příjem všech osob žijících v domácnosti (Wohnbeihilfe - Antrag).

3.5 Systém sociálního zabezpečení v Německu

Samozřejmě také Německo má svůj systém sociálního zabezpečení, který slouží k zajištění osob v nepříznivých sociálních situacích v životě. V Německu tento systém zahrnuje tři pilíře neboli oblasti, jimiž jsou sociální pojištění, sociální zaopatření a sociální pomoc (Píšťková, 2010).

Hlavním legislativním pramenem sociálního zabezpečení v Německu je Sociální zákoník, který je rozdělen do několika knih (Gesetze, 2015).

3.5.1 Sociální pojištění

Sociální pojištění je zákonný systém pojištění, který je zaměřen na zabezpečení osob v rizikových životních situacích, mezi něž patří nemoc, stáří, pracovní úraz, nezaměstnanost nebo dlouhodobá péče. Sociální pojištění má zaručit stabilní životní úroveň jednotlivce. Zahrnuje pět oblastí, konkrétně jimi jsou nemocenské neboli zdravotní pojištění, důchodové pojištění, úrazové pojištění, pojištění v nezaměstnanosti a pojištění pro případ dlouhodobé péče (Einführung).

Sociální pojištění je financováno z pojistného, tedy z příspěvků zaměstnanců a zaměstnavatelů (Einführung).

Poplatníci pojistného

Pojistné na sociální pojištění v Německu jsou povinni platit (Porovnání výběru pojistného a daní, 2006):

- zaměstnavatelé,
- zaměstnanci a
- OSVČ.

V Německu je však také možné se dobrovolně přihlásit do systému sociálního pojištění nebo dobrovolně pokračovat v pojištění, takové osoby jsou potom též poplatníky pojistného (Grundprinzipien).

Výše pojistného a vyměřovací základ

Výše pojistného zaměstnance se vypočítá procentuální sazbou z VZ, kterým je obvykle mzda nebo plat zaměstnance, VZ zaměstnavatele je úhrn VZ jeho zaměstnanců. U OSVČ je VZ daňový základ. Stejně jako jiné země i Německo má stanovený maximální VZ, z něhož se pak vypočítá také maximální pojistné (Píšťková, 2010; Sozialversicherungsbeiträge 2015, 2015).

Procentní sazba pojistného

Pojistné na nemocenské a zdravotní pojištění činí 14,6 %, na důchodové pojištění 18,7 %, na pojištění pro případ nezaměstnanosti 3 %, na pojištění pro případ dlouhodobé péče 2,35 %. Z těchto sazeb hradí polovinu zaměstnanec a druhou polovinu zaměstnavatel. Příspěvek na úrazové pojištění platí pouze zaměstnavatel a jeho výše se odvíjí od toho, do jaké třídy rizika daná profese spadá (Sozialversicherungsbeiträge 2015, 2015).

Odvod pojistného

Pojistné odvádí zaměstnavatel, ten je zodpovědný i za odvod pojistného za zaměstnance. Zaměstnavatel posléze výši zaplaceného pojistného strhne zaměstnanci ze mzdy nebo platu. OSVČ si za odvody pojistného zodpovídá sama (Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Německu, 2012).

3.5.1.1 Nemocenské (zdravotní) pojištění

Stejně jako v Rakousku, také v Německu je nemocenské a zdravotní pojištění totéž. Nemocenské pojištění není odděleno od zdravotního, jako je tomu v ČR nebo SR. Zákonné zdravotní pojištění je upraveno v páté knize Sociálního zákoníku (Zdravotní pojištění).

Kromě zákonného zdravotního pojištění lze však uzavřít také soukromé zdravotní pojištění. Zákonného zdravotního pojištění jsou povinni se účastnit všichni zaměstnanci v Německu, jestliže jejich příjem za práci nepřesahuje hranici povinného pojištění. Ten, jehož příjem tuto hranici překročí, se může k zákonnému zdravotnímu pojištění přihlásit dobrovolně nebo může uzavřít soukromé zdravotní pojištění. Soukromé pojištění mohou dále uzavřít OSVČ, osoby na volné noze, umělci, úředníci a jiné k podpoře způsobilé osoby (Zdravotní pojištění).

Z nemocenského neboli zdravotního pojištění se v Německu poskytují buď věcné, nebo peněžité dávky. Mezi věcné plnění patří lékařské nebo stomatologické ošetření, preventivní prohlídky, léky na předpis, pobyt v nemocnici, rehabilitace a domácí péče. Peněžitými dávkami jsou nemocenské dávky, nemocenské dávky v případě ošetřování dítěte a mateřský příspěvek (Leistungen; Zdravotní pojištění).

Nemocenské v Německu náleží pracovním neschopným v důsledku onemocnění a vyplácí se až od 7. týdne od vzniku pracovní neschopnosti (Leistungen).

Nemocenské dávky v případě ošetřování dítěte jsou určeny rodičům, kteří musí opatrovat a pečovat o nemocné dítě. Tato dávka se poskytuje až do dovršení 12 let věku dítěte. Tuto dávku lze však pobírat pouze určitý počet dní v roce (Zdravotní pojištění).

Nárok na mateřský příspěvek má žena po dobu 6 týdnů před porodem a 8 týdnů po porodu. U předčasně narozených dětí a při porodu více dětí se doba nároku na mateřskou po porodu prodlužuje na 12 týdnů (Zdravotní pojištění).

3.5.1.2 Důchodové pojištění

Pro důchodové pojištění je v Sociálním zákoníku vyhrazena kniha šestá a je nazvána jako zákonné důchodové pojištění (Důchodové pojištění).

Povinně důchodově pojištění jsou všichni zaměstnanci a některé skupiny OSVČ. K zákonnému důchodovému pojištění je možné uzavřít dobrovolné důchodové pojištění, a to podnikové nebo soukromé. Tato dobrovolná pojištění jsou za určitých podmínek podporována státem (Důchodové pojištění).

Pro nárok na dávky poskytované z důchodového pojištění je nutno splnit určité podmínky. Nejdůležitější podmínkou je dosažení důchodového věku a získání

potřebné doby pojištění (Důchody v České republice a ve Spolkové republice Německo, 2015).

Prvním typem důchodu je řádný starobní důchod, na tento důchod vzniká nárok po dovršení důchodového věku, který je pro osoby narozené v roce 1964 a později stanoven na 67 let. Musí být však splněna také podmínka potřebné doby pojištění, která v tomto případě činí minimálně 5 let (Důchody v České republice a ve Spolkové republice Německo, 2015).

Osoby splňující podmínku dosažení věku 65 let, která je stanovena pro osoby narozené v roce 1964 a později, a získání minimální doby pojištění 45 let mají nárok na starobní důchod pro osoby mimořádně dlouhodobě pojištěné. Pro osoby narozené před rokem 1964 je věková hranice pro dosažení tohoto důchodu snižována (Důchody v České republice a ve Spolkové republice Německo, 2015).

Dalším typem je starobní důchod pro osoby dlouhodobě pojištěné, který je přiznán osobám, jež dosáhly minimální doby pojištění 35 let a dosáhly věku 67 let, v případě, že se narodili po roce 1964. Jestliže se narodili dříve, jejich důchodový věk pro tento typ důchodu je nižší (Důchody v České republice a ve Spolkové republice Německo, 2015).

Starobní důchod pro osoby s těžkým zdravotním postižením je určen pro osoby těžce ZP, jestliže dosáhly minimální doby pojištění 35 let a věku 65 let pro ročníky 1964 a mladší. O tento typ důchodu lze požádat i předčasně, avšak se srážkou (Důchody v České republice a ve Spolkové republice Německo, 2015).

Starobní důchod pro ženy je důchod, o který mohou požádat pouze ženy narozené před rokem 1952. Navíc musí splňovat ještě další podmínky (Důchody v České republice a ve Spolkové republice Německo, 2015; Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Německu, 2012).

Osoby narozené před rokem 1952 mohou též pobírat důchod při odchodu do důchodu v důsledku nezaměstnanosti nebo po práci na částečný úvazek před důchodovým věkem (Důchody v České republice a ve Spolkové republice Německo, 2015).

Osoby, které z důvodu nemoci nebo postižení nemohou pracovat, mohou požádat o invalidní důchod. Invalidní důchod je přiznán, jestliže je osoba z důvodu nemoci nebo postižení částečně nebo plně invalidní, jestliže je splněna doba pojištění minimálně 5 let nebo osobě vznikl pracovní úraz a v případě, že v posledních 5 letech před vznikem invalidity byly získány alespoň 3 roky pojištění z výdělečné činnosti (Důchody v České republice a ve Spolkové republice Německo, 2015).

Vdovský a vdovecký důchod je určen pro pozůstalou manželku nebo manžela, jestliže zesnulý pobíral důchod nebo splnil minimální dobu pojištění. Vdovský a vdovecký důchod je platný též pro registrované partnery v Německu (Důchody v České republice a ve Spolkové republice Německo, 2015).

Na sirotčí důchod mají nárok děti, jestliže jim zemřel rodič. Jestliže zemřel pouze jeden z rodičů, vzniká nárok na poloviční sirotčí důchod, pokud však dojde k úmrtí obou rodičů je vyplácen plný sirotčí důchod (Důchody v České republice a ve Spolkové republice Německo, 2015).

3.5.1.3 Úrazové pojištění

Úrazové pojištění v Německu slouží k zajištění proti riziku úrazu na pracovišti nebo na cestě do práce a také v případě nemoci z povolání. V Sociálním zákoníku se úrazovým pojištěním zabývá sedmá kniha (Úrazové pojištění).

Každý zaměstnanec je povinně úrazově pojištěn v zemi, ve které vykonává zaměstnání. Mimo zaměstnanců jsou pojištěni také osoby, které se účastní odborné přípravy, děti v zařízeních denní péče, žáci, studenti nebo osoby účastnící se rekvalifikace. OSVČ nemá povinnost se pojistit, avšak může se pojistit dobrovolně. Pojistné na úrazové pojištění je hrazeno zaměstnavatelem, zaměstnanec ani povinně pojištěné osoby na tomto pojistném svůj podíl nemají (Úrazové pojištění; Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Německu, 2012).

Z úrazového pojištění jsou poskytovány věcné a peněžité dávky, ty jsou vypláceny pouze tehdy, pokud nastane pojistná událost. Pojistnými událostmi jsou myšleny pracovní úrazy a nemoci z povolání (Úrazové pojištění; Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Německu, 2012).

Mezi věcná plnění, která jsou v rámci úrazového pojištění v Německu poskytována, se řadí (Úrazové pojištění):

- lékařská péče, nemocniční a ambulantní ošetření,
- léky, ortopedické a jiné pomůcky,
- náhrada škody, jestliže dojde k poškození pomůcky,
- rehabilitace,
- profesní a sociální znovuzачlenění,
- dávky v případě dlouhodobé péče.

Peněžité dávky jsou určeny buď pojištěné osobě, nebo osobám pozůstalým. Poskytovány jsou tyto dávky (Úrazové pojištění):

- náhrada za zranění,
- důchod v důsledku zranění,
- překlenovací příspěvek,
- opatrovné a
- dávky pozůstalým.

3.5.1.4 Pojištění pro případ nezaměstnanosti

Právním základem pro pojištění v nezaměstnanosti je kniha číslo dva a kniha číslo tři v Sociálním zákoníku. Toto pojištění je určeno k zajištění rizika nezaměstnanosti (Pojištění pro případ nezaměstnanosti).

Povinně platí pojistné na pojištění pro případ nezaměstnanosti jak zaměstnanec, tak i zaměstnavatel, oba rovným dílem. OSVČ se může pojištění pro případ nezaměstnanosti účastnit dobrovolně. Pokud se OSVČ toho pojištění účastní, pak

platí příspěvek, jenž je stanoven fixní částkou (Arbeitslosenversicherung; Freiwillige Arbeitslosenversicherung für Selbständige mit Gründungszuschuss 2015).

Z pojištění pro případ nezaměstnanosti se poskytují dávky je jako podpora v nezaměstnanosti, minimální dávka pro uchazeče o zaměstnání a různé příspěvky, které jsou spojeny s náklady ucházení se o práci. Pro nárok na tyto dávky však musí být splněny určité podmínky (Pojištění pro případ nezaměstnanosti).

3.5.1.5 Pojištění pro případ dlouhodobé péče

Pojištění pro případ potřeby dlouhodobé péče je upraveno jedenáctou knihou Sociálního zákoníku (Pojištění pro případ potřeby dlouhodobé péče).

Osoby pojištěné zákonným zdravotním pojištěním jsou pojištěny zároveň i pro případ dlouhodobé péče. Osoby pojištěné u soukromé zdravotní pojišťovny musí uzavřít soukromé pojištění pro případ dlouhodobé péče (Pojištění pro případ potřeby dlouhodobé péče).

Z pojištění pro případ potřeby dlouhodobé péče je poskytována věcná i peněžitá plnění, která se podílí na nákladech ambulantní, rodinné a stacionární péče. Osoby s potřebou dlouhodobé péče jsou zařazeny do určitého stupně, a to podle rozsahu potřebné péče. Od typu a stupně péče se následně odvíjí výše plnění (Pojištění pro případ potřeby dlouhodobé péče).

3.5.2 Sociální zaopatření

Sociální zaopatření v Německu je podobné systému státní sociální podpory v ČR. Sociální zaopatření v Německu je zaměřeno na pomoc rodinám s dětmi a na pomoc osobám se ZP. Tato pomoc je poskytována prostřednictvím finančních dávek, tyto dávky jsou hrazeny ze státního rozpočtu (Sedláková, 2012; Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Německu, 2012).

Stejně jako sociální pojištění, je i sociální zaopatření upraveno Sociálním zákoníkem, sociální zaopatření konkrétně v knize osmé, která je zaměřena na děti a mládež, a v knize deváté, jež se zabývá pomocí pro osoby se ZP (Gesetze, 2015).

3.5.2.1 Dávky pro rodiny s dětmi

Dávky pro rodiny s dětmi jsou v Německu určeny dětem do té doby, dokud se o sebe nepostarají samy. U těchto dávek nezáleží na výši příjmů rodiny a lze je čerpat jak na vlastní děti, tak adoptované děti anebo na děti od manžela nebo manželky, tedy nevlastní děti. Je však nutností o dávky zažádat (Rodina; Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Německu, 2012).

V Německu je možnost čerpat tyto rodinné dávky (Rodina):

- přídávky na dítě,
- sociální příplatek na dítě,
- rodičovský příspěvek,
- příspěvek na péči.

Nárok na přídavek na dítě trvá minimálně do dovršení 18 let věku dítěte, pokud je však dítě nezaměstnané a je vedené jako uchazeč o zaměstnání, prodlužuje se nárok na přídavek na dítě do 21 let věku dítěte. Jestliže dítě studuje, je možné přídavky čerpat do 25 let věku dítěte. Speciální výjimka v podobě neomezeného čerpání přídavku na dítě vzniká, jestliže se dítě stane před 25. rokem věku postiženým a v důsledku toho není schopné výdělečné činnosti. Výše přídavku na dítě se odvíjí od toho, o kolikáté dítě v rodině se jedná (Rodina; Rodinné dávky, 2013).

K přídavku na dítě je možné získat sociální příplatek na dítě, jenž náleží rodičům, kteří dosáhnou určité minimální výše příjmu a zároveň nepřekročí nejvyšší hranici příjmů. Nárok nevzniká v případě pobírání sociálních dávek nebo výživného na dítě (Rodina; Rodinné dávky, 2013).

Rodičovský příspěvek je určen na péči a výchovu dítěte, pokud rodič nevykonává výdělečnou činnost více než 30 hodin týdně. Příspěvek lze pobírat až 14 měsíců (Rodina; Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Německu, 2012).

Příspěvek na péči je dávka, jež začala být vyplácena až v roce 2013 a slouží rodičům, kteří nedávají své jednoleté a dvouleté děti do jeslí, ale vychovávají je doma (Rodina).

Mimo těchto finančních příspěvků mají rodiče nárok na rodičovskou dovolenou, kterou je možné čerpat až do dovršení 3 let věku dítěte (Rodina).

3.5.2.2 Dávky pro osoby se zdravotním postižením

Dávky pro osoby se ZP mají zabránit sociálnímu vyloučení a mají podpořit integraci těchto osob do společnosti. Většina dávek pro osoby se ZP je určena všem zdravotně postiženým, avšak existují také dávky, které mohou čerpat jen skupiny osob s určitým ZP (Sedláková, 2012).

Osobám se ZP v Německu jsou poskytovány následující typy služeb, dávek nebo výhod (Sozialgesetzbuch Neuntes Buch - Rehabilitation und Teilhabe behinderter Menschen, 2001):

- příspěvek na péči,
- léčebná rehabilitace,
- výhody pro účast v pracovním životě,
- výhody pro účast v životě společnosti.

Příspěvek na péči je určen osobám se ZP, kteří potřebují péči jiné osoby, ať už se jedná o poskytovatele služeb nebo o rodinného příslušníka. Tato osoba poskytuje osobě se ZP pomoc v oblasti základní péče a pomoc v péči o domácnost (Sedláková, 2012).

Léčebná rehabilitace zahrnuje několik služeb a dávek, které mají zabránit zhoršení ZP a mají pomoci ke zmírnění ZP (Sozialgesetzbuch Neuntes Buch - Rehabilitation und Teilhabe behinderter Menschen, 2001).

Výhody pro účast v pracovním životě zahrnují zejména odbornou přípravu nebo výcvik, odbornou adaptaci a vzdělání, pomoc s udržením nebo získáním za-

městnání a další podpory pro účast osoby se ZP v pracovním životě (Sozialgesetzbuch Neuntes Buch - Rehabilitation und Teilhabe behinderter Menschen, 2001).

Výhody pro účast v životě společnosti slouží k tomu, aby se osoba se ZP mohla zapojit do společenského života a byla přitom co nejméně závislá na péči jiné osoby (Sozialgesetzbuch Neuntes Buch - Rehabilitation und Teilhabe behinderter Menschen, 2001).

Mezi další výhody, které mohou osoby se ZP využívat, patří například cestování ve veřejné dopravě zdarma, částečná úhrada nákladů spojených se získáním řidičského průkazu, výhody při parkování a další (Sedláková, 2012; Sozialgesetzbuch Neuntes Buch - Rehabilitation und Teilhabe behinderter Menschen, 2001).

3.5.3 Sociální pomoc

Sociální pomoc v Německu je určena lidem v nouzi, kteří nejsou schopni zabezpečit sami sebe vlastními prostředky, a to ani s pomocí třetích osob. Sociální pomoc je poslední možnost, která může lidem v krizových životních situacích pomoci vést důstojný život (Sedláková, 2012; Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Německu, 2012).

Sociální pomoc je financována ze státního rozpočtu. Každý člen domácnosti může požádat o dávky sociální pomoci, výše dávky se pak odvíjí od velikosti rodiny. Při výpočtu dávek se přihlíží k příjmům a majetku jak žadatele, tak i partnera nebo partnerky žadatele, pokud žijí v jedné domácnosti (Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Německu, 2012).

Právní úprava sociální pomoci je obsažena v Sociálním zákoníku, sociální pomoc se nachází v knize dvanácté (Gesetze, 2015).

Sociální pomoc je poskytována ve třech formách. První formou je sociální služba, druhou formou jsou peněžité dávky a třetí formou jsou dávky věcné (Sozialgesetzbuch Zwölftes Buch – Sozialhilfe, 2003).

Konkrétně jsou poskytovány tyto sociální pomoci (Sozialgesetzbuch Zwölftes Buch – Sozialhilfe, 2003):

- sociální příspěvek,
- zabezpečení ve stáří a v invaliditě,
- pomoc pro zdraví,
- pomoc s integrací zdravotně postiženým osobám,
- pomoc s ošetrovatelskou péčí,
- pomoc při překonávání zvláštních sociálních problémů a
- pomoc v jiných případech.

Sociální příspěvek je určen osobám, kterým jejich příjem nestačí na pokrytí životních nákladů, dále osobám, jež nejsou schopny pracovat a nemají nárok na zabezpečení ve stáří a v invaliditě a také osobám mladším 15 let. Sociální příspěvek lze rozdělit do několika typů pomoci. Prvním typem je pomoc s životními náklady, která slouží k zajištění živobytí. Další typ pomoci je zaměřen na náklady

spojené s bydlením a topením. Pomoc ve zvláštních situacích je způsob pomoci, který v situacích stanovených zákonem procentuálně zvyšuje částku sociálního příspěvku. Dalším typem je příspěvek na vzdělání, který slouží k pokrytí nákladů například na školní výlety, školní potřeby nebo dopravu do školy. Posledním typem pomoci v rámci sociálního příspěvku je poskytnutí půjčky, která slouží jako doplňkový úvěr nebo jako akutní půjčka na dočasnou mimořádnou situaci (Sedláková, 2012; Sozialgesetzbuch Zwölftes Buch – Sozialhilfe, 2003).

Zabezpečení ve stáří a invaliditě je pomoc pro osoby, které nemohou pracovat z důvodu vysokého věku nebo ze zdravotních důvodů a jimž jejich příjmy nestačí na pokrytí životních nákladů. Nárok na tuto dávku vzniká, jestliže je splněna věková hranice pro nárok na tuto dávku nebo pokud je žadatel invalidní (Sozialgesetzbuch Zwölftes Buch – Sozialhilfe, 2003).

Pomoc pro zdraví je příspěvek vyplácený lidem, kteří pobírají příspěvek na živobytí a neplatí si zákonné zdravotní pojištění (Sedláková, 2012).

Pomoc s integrací zdravotně postiženým osobám slouží těmto osobám k tomu, aby se mohli podílet na životě společnosti. Slouží jako podpora k začlenění se do společnosti (Sozialgesetzbuch Zwölftes Buch – Sozialhilfe, 2003).

U pomoci s ošetrovatelskou péčí se posuzuje potřeba a četnost péče podle toho, o který stupeň péče se jedná, se následně odvíjí výše pomoci (Sozialgesetzbuch Zwölftes Buch – Sozialhilfe, 2003).

Pomoc při překonávání zvláštních sociálních problémů slouží k překonání sociálních obtíží, jestliže si osoby nejsou schopny v tu chvíli pomoci samy. Tato pomoc zahrnuje především služby jako je poradenství, osobní podpora příjemce nebo odborná pomoc (Sozialgesetzbuch Zwölftes Buch – Sozialhilfe, 2003).

Pomoc v jiných případech poskytuje lidem pomoc v situacích, které jsou stanoveny zákonem. Tato pomoc je určena na náklady na péči pro osoby v obtížné finanční situaci, pro starší osoby v tíživé životní situaci, pro nevidomé na kompenzaci zvýšených nákladů spojených se slepotou, na náklady spojené s pohřbem nebo i na jiné životní situace, pokud lze odůvodnit použití prostředků (Sozialgesetzbuch Zwölftes Buch – Sozialhilfe, 2003).

4 Aplikační část

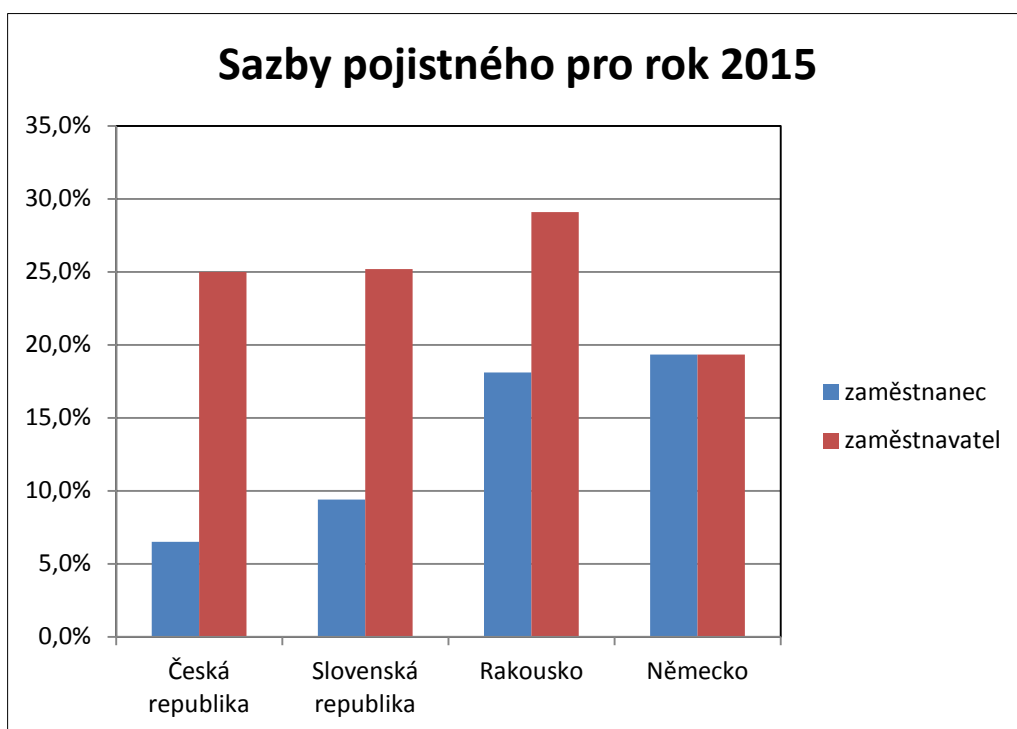
4.1 Srovnání systémů sociálního zabezpečení vybraných členských států EU

Systémy sociálního zabezpečení vybraných států EU, tedy ČR, SR, Rakouska a Německa, se příliš neliší. To je zapříčiněno jednak geografickou blízkostí těchto států, společnými historickými základy, ale také společnými mezinárodními smlouvami a úmluvami v rámci EU. Všechny státy EU totiž musí splňovat určitá pravidla, která jsou v oblasti sociálního zabezpečení stanovena. Kromě pravidel, která stanovuje EU, je oblast sociálního zabezpečení plně v kompetenci členských států. Každý stát má určena vlastní národní pravidla.

Systém sociálního zabezpečení ČR, SR, Rakouska i Německa je rozdělen do dvou či tří oblastí, respektive nástrojů nebo pilířů. ČR, SR a Německo mají pilíře tři, jimiž jsou sociální pojištění, sociální zaopatření neboli podpora a sociální pomoc. Rakousko má pilíře pouze dva, a to sociální pojištění a sociální pomoc, která ovšem zahrnuje dávky, které jsou v ostatních třech zemích zařazeny do sociálního zaopatření či sociální podpory.

U sociálního pojištění ve všech zmíněných zemích jsou již zřejmé rozdíly. A to zejména v tom, jaké druhy pojištění systém sociálního pojištění jednotlivých zemí zahrnuje. Ve všech čtyřech zemích však do sociálního pojištění spadá pojištění nemocenské a důchodové a pojištění nebo příspěvek určený na politiku zaměstnanosti. Na Slovensku, v Rakousku a v Německu navíc do sociálního pojištění spadá úrazové pojištění, které sice v ČR také funguje, avšak zákon ho neřadí do sociálního pojištění. Ve SR ještě navíc existuje garanční pojištění, jež je zřízeno pro případ platební neschopnosti zaměstnavatele. V Německu zase funguje pojištění pro případ dlouhodobé péče, ze kterého jsou poskytována plnění podílející se na nákladech spojených s dlouhodobou péčí.

Kromě toho, že v některých zemích má sociální pojištění více podoblastí, tak v Rakousku a Německu není rozlišováno nemocenské a zdravotní pojištění. V jejich případě se jedná o totéž, což se také odráží v procentní sazbě pojistného, jak je znázorněno na obrázku č. 1, kde jsou zobrazeny procentní sazby pojistného na sociální pojištění zaměstnance a zaměstnavatele. Avšak sazba pojistného zaměstnavatele v Německu je na tomto obrázku zkrácena, jelikož v něm není započteno pojistné na úrazové pojištění, jehož výše je v Německu závislá na riziku povolání, které zaměstnanec provádí.

Obr. 1 Sazby pojistného v jednotlivých zemích v roce 2015

Přestože v grafu na obrázku č. 1 není zahrnuto pojistné na zdravotní pojištění, mají zaměstnanci v ČR nejnížší pojistné z těchto čtyř členských států EU, což by platilo i v případě, že by bylo pojistné na zdravotní pojištění připočteno k pojistnému na sociální pojištění, a to jak v ČR, tak i ve SR. Rakousko a Německo mají pojistné v úplně jiné výši, což je ovšem zapříčeno také tím, že jejich mzdy a platy se pohybují v jiných úrovních, než je tomu v ČR nebo SR, samozřejmě i výše vyplácených dávek ze sociálního pojištění se tím pádem pohybuje v jiných částkách. Logicky se potom nižší pojistné v ČR a ve SR odráží na výši dávek sociálního pojištění v těchto zemích, kde výše těchto dávek je podstatně nižší.

Z pohledu zaměstnavatele jsou odvody na pojistném poněkud vyrovnanější. Pokud by bylo do pojistného v ČR a SR zahrnuto pojistné na zdravotní pojištění, pak by bylo v ČR a SR pojistné, které je placeno zaměstnavatelem, vyšší než v Rakousku a Německu. Z čehož je možné vyvodit závěr, že podnikatelé v ČR a SR to mají složitější, jelikož jsou více zatíženi odvody za své zaměstnance. Díky tomu také zaměstnavatelé v ČR nemají tolik stálých zaměstnanců, ale najímají si brigádníky, především studenty, za něž do určité výše jejich příjmu nemusí odvádět pojistné.

Státní sociální zaopatření neboli podpora a sociální pomoc jsou ve všech čtyřech zmíněných státech hrazeny převážně ze státního rozpočtu. Zanedbatelné částky pochází také z jiných zdrojů, jako jsou dary, úhrady klientů a podobně. Zatížení všech těchto států v této oblasti je tedy opravdu velké.

Jak již bylo zmíněno, sociální podpora funguje v ČR, SR a Německu, v Rakousku na stejném principu existuje sociální pomoc. Tyto systémy zahrnují

podporu prostřednictvím finanční pomoci rodinám s dětmi, osobám s nízkými příjmy a také osobám se ZP. V systémech ČR a SR jsou však dávky pro osoby se ZP zahrnuty až v systému sociální pomoci.

Co se týče dávek sociálního zaopatření, v Rakousku sociální pomoci, ve všech vybraných státech existují téměř totožné dávky, liší se však většinou podmínky pro nárok na ně. Například v ČR se dávky pro rodiny s dětmi rozlišují na dávky testované a netestované. Tudíž na některé dávky, konkrétně na přídavek na dítě, příspěvek na bydlení a porodné, mají nárok pouze osoby s nižšími příjmy, které splňují podmínku výše příjmu pro nárok na tyto dávky. Na Slovensku, v Rakousku a v Německu se příjmy pro nárok na dávky pro rodiny s dětmi netestují vůbec. Ten, kdo splňuje podmínky pro nárok na dávku a zažádá o ni, má automaticky nárok na čerpání dávky, nemusí dokládat žádné výše příjmů. Tyto dávky tak mohou čerpat, jak chudší, tak i bohatší občané. V ČR jsou díky testování příjmů rodiny, které mají příjem vyšší než příjem pro nárok na dávku stanovený zákonem, ochuzeny o možnost čerpat na své děti nebo pro rodinu některou z dávek sociální podpory. Těchto dávek v ČR potom zejména využívají občané, kteří nejsou výdělečně činní. Z tohoto důvodu je podle mého názoru v ČR tolik romských rodin, jelikož je pro ně u nás snazší tyto dávky čerpat.

Sociální pomoc slouží k tomu, aby občanům pomohla v závažných sociálních situacích, zahrnuje jak peněžité dávky, tak také různé služby. Sociální pomoc je převážně zaměřena na pomoc lidem s nízkými příjmy, které jsou nedostačující na pokrytí základních životních potřeb, dále zahrnuje pomoc lidem se ZP, a to konkrétně pomoc se začleněním mezi ostatní občany. Sociální pomoc je poskytována občanům ve všech čtyřech vybraných státech EU.

Dávky sociální pomoci určené osobám s nízkými příjmy se v ČR a SR nazývají jako pomoc v hmotné nouzi. O tyto dávky mohou požádat osoby, kterým jejich příjem nestačí na zabezpečení základních životních potřeb a svůj příjem nemohou ani žádným jiným způsobem zvýšit. V ČR jsou v rámci pomoci v hmotné nouzi poskytovány tři typy dávek, jimiž jsou příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a okamžitá mimořádná pomoc. Na Slovensku existuje více dávek pomoci v hmotné nouzi, každá je však přesně určena, k čemu slouží. Na rozdíl od ČR mají aktivační příspěvek, který přispívá ke zvýšení uplatnění na trhu práce. Nebo také příspěvek na nezaopatřené dítě sloužící na podporu výchovy, vzdělávání a rozvoje dítěte. Rakouský systém má dávky pro osoby s nízkými příjmy nastaveny podobně jako ČR, jen jsou jinak nazývány, ale slouží ke stejnému účelu jako v ČR. Německá sociální pomoc poskytuje mnoho dávek a také služby, v názvu dávek je vždy zahrnuto, na co jsou určeny. Dávky, které ostatní zmíněné státy nemají, jsou například zabezpečení ve stáří a invaliditě, pomoc pro zdraví, pomoc s integrací zdravotně postižených a pomoc s ošetrovatelskou péčí.

Sociální pomoc zahrnuje také sociální služby, které jsou v rámci sociálního zabezpečení poskytovány v ČR, SR a Německu. Tato forma pomoci pomáhá lidem s řešením jejich sociální situace. V ČR k tomuto účelu slouží sociální poradenství, sociální péče a služby sociální prevence. Na Slovensku je zřízeno několik služeb sociální pomoci, přičemž každá je zaměřena na jinou oblast. V Německu jsou soci-

ální služby zahrnuty v pomoci při překonávání zvláštních sociálních situací, v rámci této pomoci je poskytováno poradenství, osobní podpora odborná pomoc.

Pomoc a podpora osob se ZP existuje ve všech čtyřech zvolených státech EU, v ČR, SR a v Rakousku funguje v rámci sociální pomoci, v Německu v rámci sociálního zaopatření. ČR má pro osoby se ZP pouze dvě dávky, první dávkou je příspěvek na mobilitu, který slouží na dopravu, druhou dávkou je příspěvek na zvláštní pomůcku, tento příspěvek je však určen na různé typy pomůcek pro ZP. Na Slovensku existuje několik příspěvků, jelikož jsou příspěvky rozčleněny na pořízení, výcvik používání, úpravu a opravu různých pomůcek, to vše je v ČR zahrnuto v jedné dávce. Dále má SR příspěvky na osobní asistenci, přepravu, kompenzaci zvýšených výdajů a příspěvek na opatrování. Rakousko má též mnohem více příspěvků pro osoby se ZP než ČR. Kromě příspěvků týkajících se péče, úpravy bydlení, koupě a úpravy motorového vozidla, má Rakousko speciální příspěvek pro děti se ZP, příspěvek na podporu vzdělávání a studentů se ZP a také podpůrný fond pro osoby se ZP. Německo poskytuje občanům se ZP dávky, služby a výhody, které souvisejí s péčí, léčebnou rehabilitací, s účastí v pracovním životě a s účastí v životě společnosti.

Mimo zmíněných dávek pro osoby se ZP mají v těchto čtyřech vybraných zemích EU osoby se ZP nárok na průkaz osoby se ZP, jenž představuje mnoho výhod, jimiž jsou například sleva na dopravu, vstupné na kulturní a sportovní akce, úlevy na daních, možnost parkování na určitých místech, kde je to zakázáno, a podobně.

4.1.1 Shrnutí

Ze srovnání čtyř systémů sociálního zabezpečení vybraných členských států EU vychází podle mého názoru nejlépe systém sociálního zabezpečení Německa.

V Německu sice platí zaměstnanci i zaměstnavatelé vysoké pojistné na sociální pojištění, avšak to se odráží také ve výši dávek z tohoto pojištění vyplácených.

Dávky sociálního zaopatření neboli podpory a sociální péče, které jsou hrazeny především ze státního rozpočtu, se však pohybují ve vyšších částkách než v ostatních zmíněných státech. U dávek sociálního zaopatření navíc nedochází k testování příjmů, tudíž dávky mohou čerpat jak bohatší, tak i chudší občané. Nedochází zde k tomu, že dávky využívají většinou jenom lidé bez práce, jako je tomu v ČR, kde občané přispívající do státního rozpočtu placením daní většinou nárok na tyto dávky nemají.

Domnívám se, že systém sociálního zabezpečení takto může fungovat díky tomu, že Německo má velmi silnou a stabilní ekonomiku a lidé pracující v Německu též pobírají mnohem vyšší mzdy a platy než je tomu například v ČR. Tím pádem si Německo může dovolit vybírat vyšší pojistné a vyplácet vyšší dávky.

Systém sociálního zabezpečení hraje důležitou roli i v současné migrační krizi. Většina migrantů putuje právě do Německa, a to z toho důvodu, že zde o ně bude dobře postaráno, nebudou diskriminováni a také zde snadněji získají zaměstnání. Německo je pro ně cestou k lepšímu životu, kde mohou brzy žít na vysoké životní úrovni.

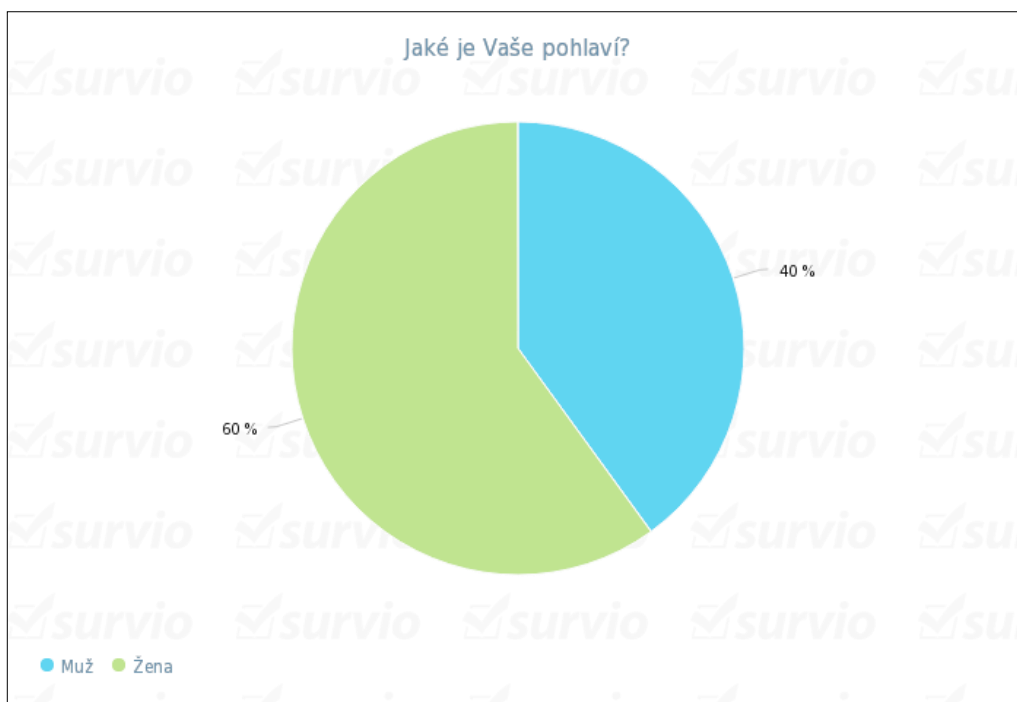
4.2 Dotazníkové šetření a jeho vyhodnocení

Jedním ze stanovených cílů bakalářské práce bylo zjistit spokojenost a schopnost občanů orientovat se v systému sociálního zabezpečení ČR. Toto zjištění bylo provedeno na základě dotazníkové šetření, které je také částečným podkladem pro další z cílů této práce, jímž je stanovení návrhů a doporučení na změny v systému sociálního zabezpečení v ČR.

Šetření bylo vytvořeno pomocí serveru www.survio.com, dotazník byl rozdán návštěvníkům Úřadu práce ČR, a to konkrétně na kontaktním pracovišti v Hustopečích. Dále byl dotazník šířen elektronicky pomocí e-mailu a také sociální sítě Facebook. Sběr odpovědí probíhal od 16. prosince 2015 do 22. prosince 2015. Šetření se celkem zúčastnilo 55 respondentů.

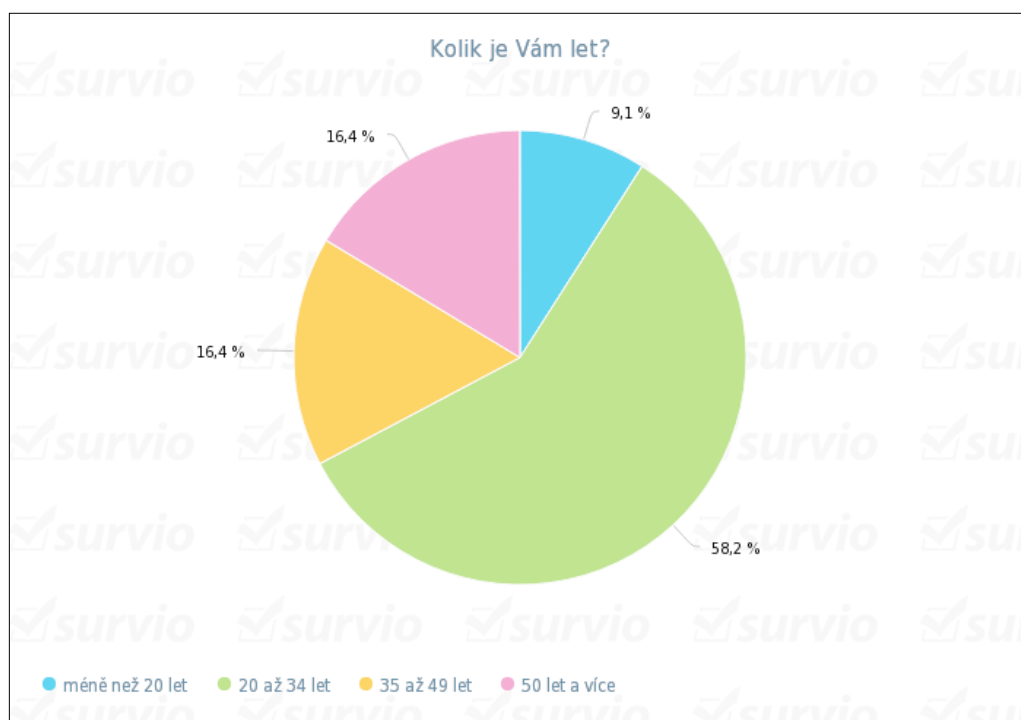
Dotazník zahrnuje povinné i nepovinné otázky, tudíž se může stát, že u některých z otázek nebude 55 odpovědí, ale méně. Dotazník je zařazen v příloze A.

Při vyhodnocení dotazníku se nejdříve zaměřím na otázky segmentačního charakteru, které se v dotazníku nacházejí až na konci a týkají se pohlaví, věku, povolání a vzdělání respondentů, poté se budu věnovat otázkám, které se již zabývají samotným systémem sociálního zabezpečení v ČR.

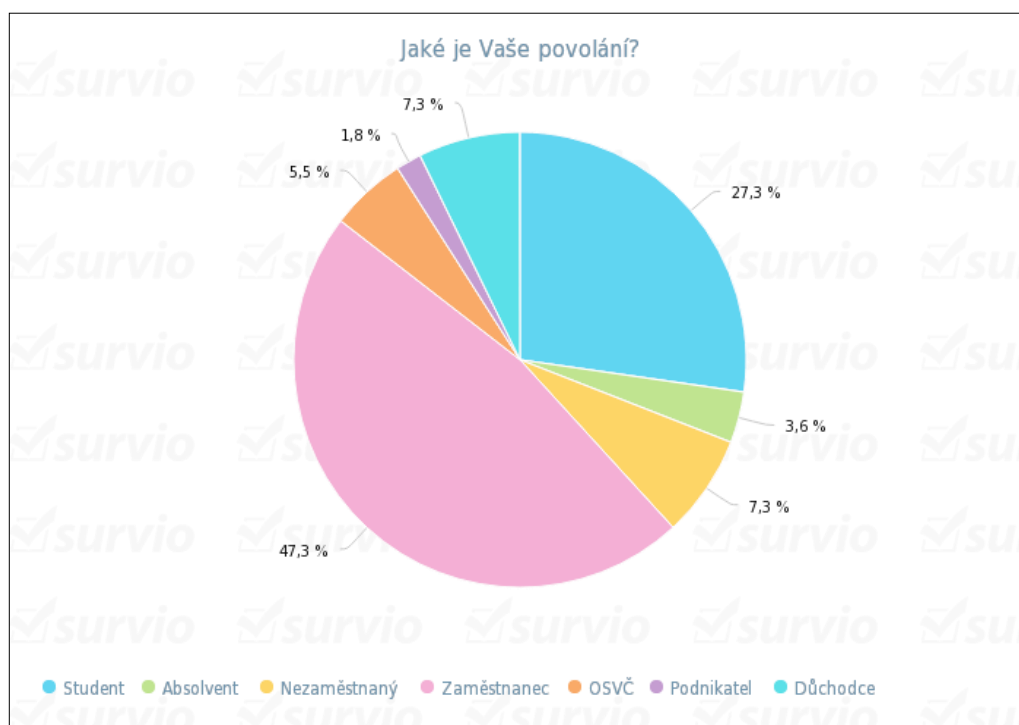
Obr. 2 Otázka č. 12: Jaké je Vaše pohlaví?

Z koláčového grafu na obrázku č. 2 je patrné, že z celkového počtu 55 respondentů činili 40 % muži, tedy 22 mužů, ženy potom tvořily 60 %, což je v absolutním vyjádření 33 žen.

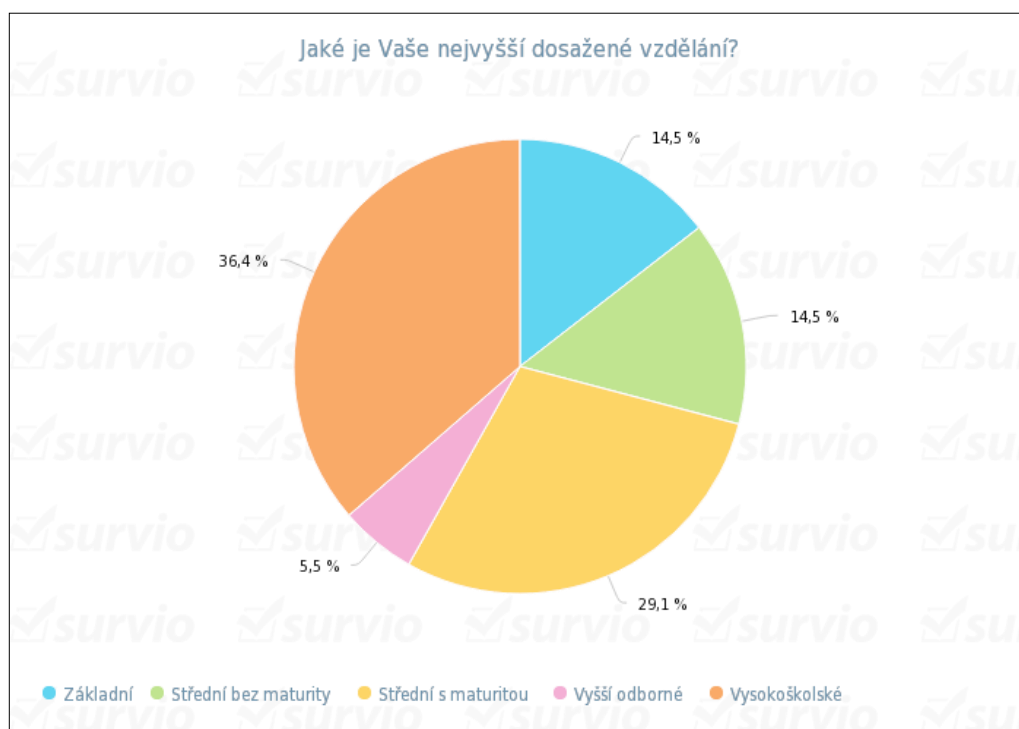
Obr. 3 Otázka č. 13: Kolik je Vám let?

Respondenti byli též rozděleni do skupin podle věku, jak je zřejmé z obrázku č. 3. Konkrétně byly vytvořeny čtyři věkové skupiny, první skupinou byli respondenti mladší 20 let, kterých se zúčastnilo 5, což činí 9,1 %. Další skupinou byla věková kategorie od 20 let do 34 let, tato skupina měla největší zastoupení, a to 32 respondentů, což je více než polovina celkového počtu 55 respondentů. Další dvě skupiny, tedy kategorie 35 až 49 let a kategorie 50 let a více, měly shodný počet respondentů, kterých bylo 9.

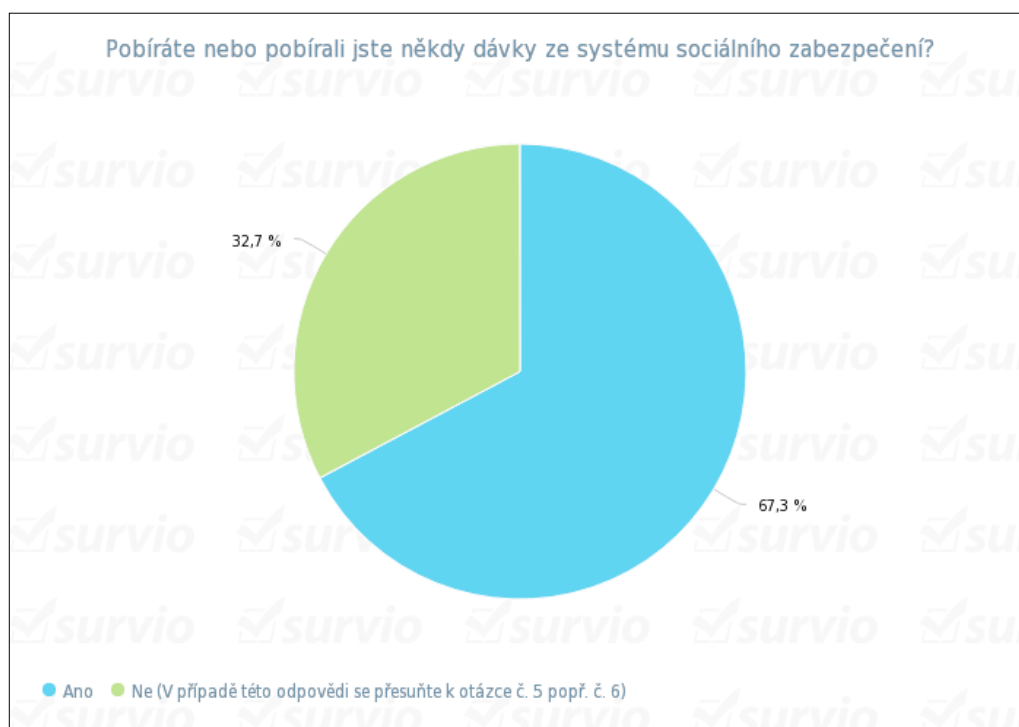
Obr. 4 Otázka č. 14: Jaké je Vaše povolání?

Otázka č. 14 se týkala povolání respondentů. Jak je patrné z grafu na obrázku č. 4, největší zastoupení měli zaměstnanci, konkrétně jich bylo 26. Tato skupina zahrnuje jak zaměstnance ve firmách, tak zaměstnance ve státní správě. Druhou nejpočetnější skupinou byli studenti, kterých se zúčastnilo 15. To může být dáno tím, že i já jsem studentka, a tudíž přicházím s těmito lidmi nejvíce do kontaktu. Dalšími respondenty byli nezaměstnaní a důchodci, kteří měli shodně po 4 zúčastněných osobách. Méně početnými skupinami pak byli OSVČ, absolventi a podnikatelé. OSVČ činily 5,5 % z celkového počtu respondentů, absolventi odpověděli v počtu 2, což je 3,6 % a podnikatel se zúčastnil pouze 1.

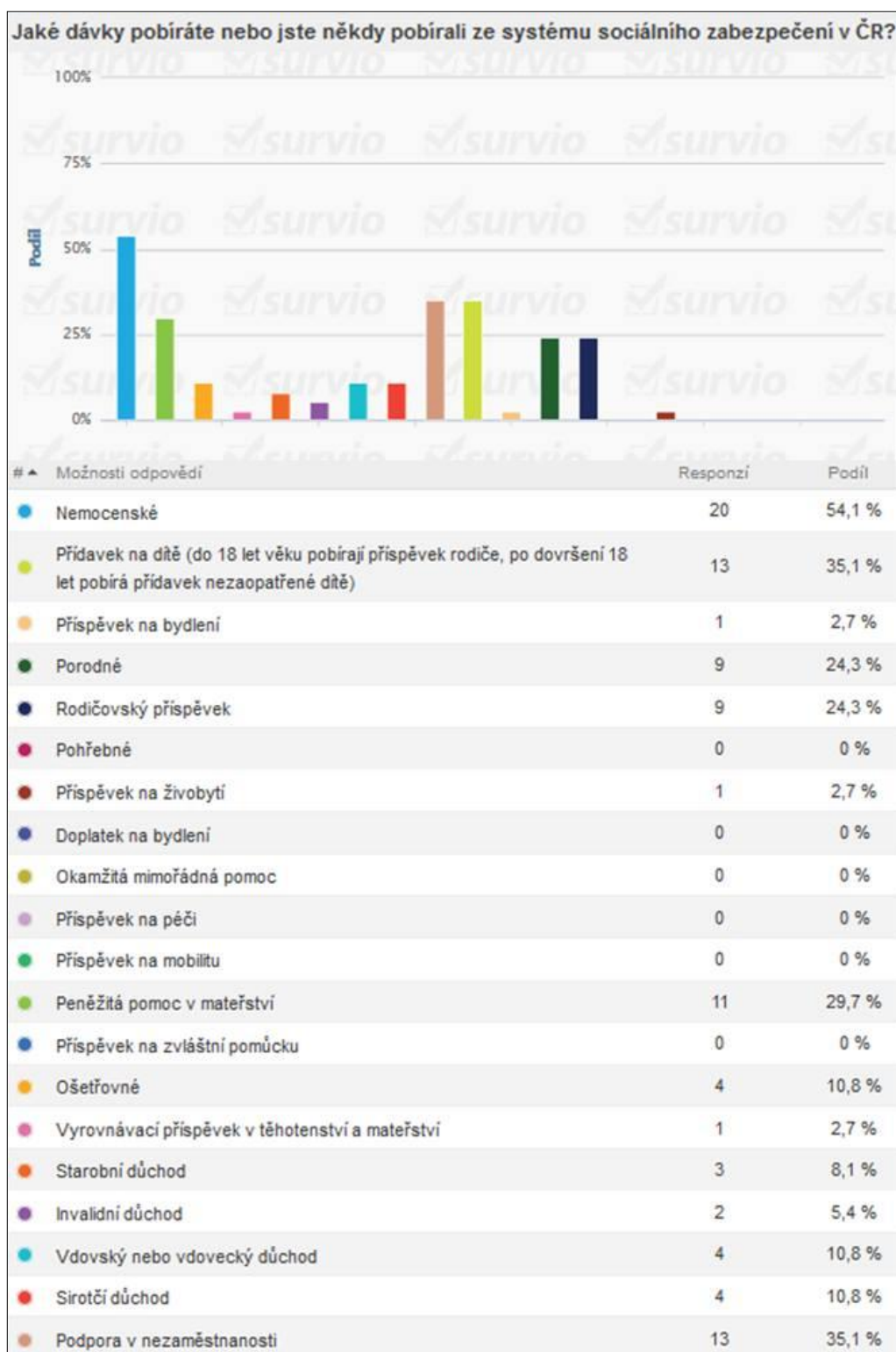
Obr. 5 Otázka č. 15: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Poslední otázka v dotazníku a také poslední otázka, která se ještě netýká sociálního zabezpečení, je zaměřena na nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Největší procento respondentů má vzdělání vysokoškolské, a to 20 respondentů, následuje střední vzdělání s maturitou s 16 respondenty. Střední vzdělání bez maturity a vzdělání základní má stejný počet respondentů, mají po 8 osobách, které na dotazník odpověděly. Poměrně vysoký počet respondentů se základním vzděláním může být zapříčiněn tím, že na dotazník odpovídali též studenti středních škol. Nejnižší počet respondentů má vzdělání vyšší odborné, jedná se pouze o 3 respondenty s tímto vzděláním, což v procentním vyjádření, jak je zřejmé z obrázku č. 5, činí 5,5 % z celkového počtu respondentů.

Obr. 6 Otázka č. 1: Pobíráte nebo pobírali jste někdy dávky ze systému sociálního zabezpečení?

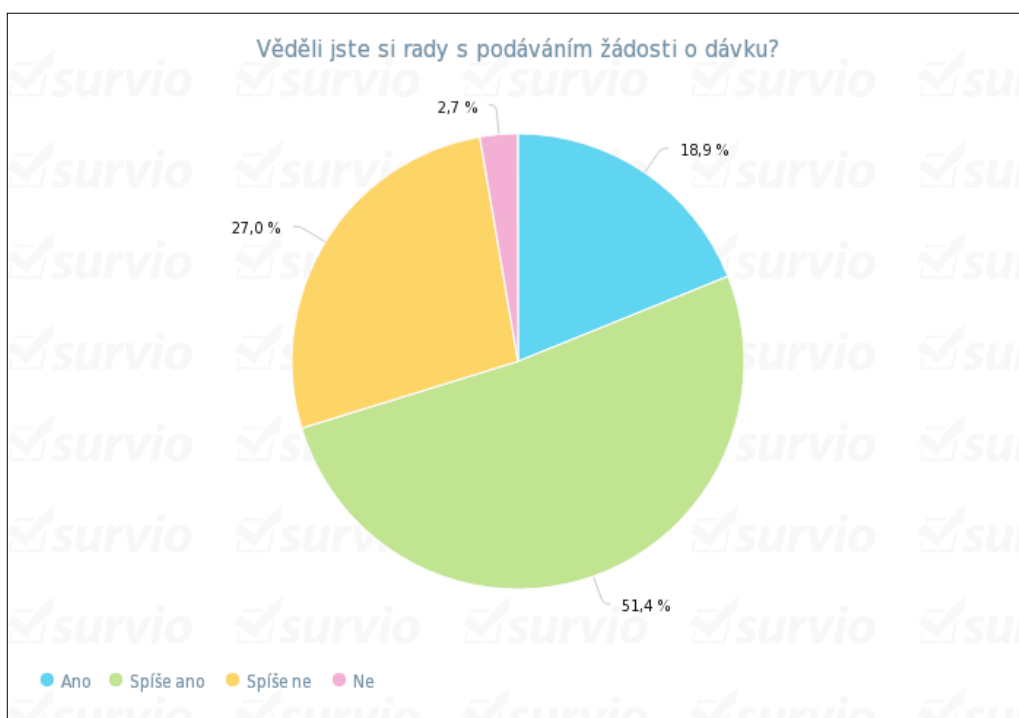
První otázka týkající se systému sociálního zabezpečení v ČR se respondentů tázala, jestli pobírají nebo někdy pobírali dávky z tohoto systému. Větší část respondentů odpověděla, že „Ano“, konkrétně 37 respondentů tedy pobírá nebo někdy pobíralo dávky ze systému sociálního zabezpečení. Z celkového počtu dotazovaných 18 respondentů dávky ze systému nepobírá a nikdy nepobíralo, což může být zapříčiněno tím, že šetření se zúčastnilo poměrně hodně studentů a poměrně hodně dotázaných také uvedlo, že jejich nejvyšší dosažené vzdělání je základní. Respondenti, kteří na otázku č. 1 odpověděli, že nepobírají a nikdy nepobírali dávky ze systému sociálního zabezpečení, se poté přesunuli k otázce č. 5. V případě, že nepřišli do kontaktu se zaměstnanci institucí sociálního zabezpečení, pak odpovídali až na otázku č. 6.

Obr. 7 Otázka č. 2: Jaké dávky pobíráte nebo jste někdy pobírali ze systému sociálního zabezpečení v ČR?

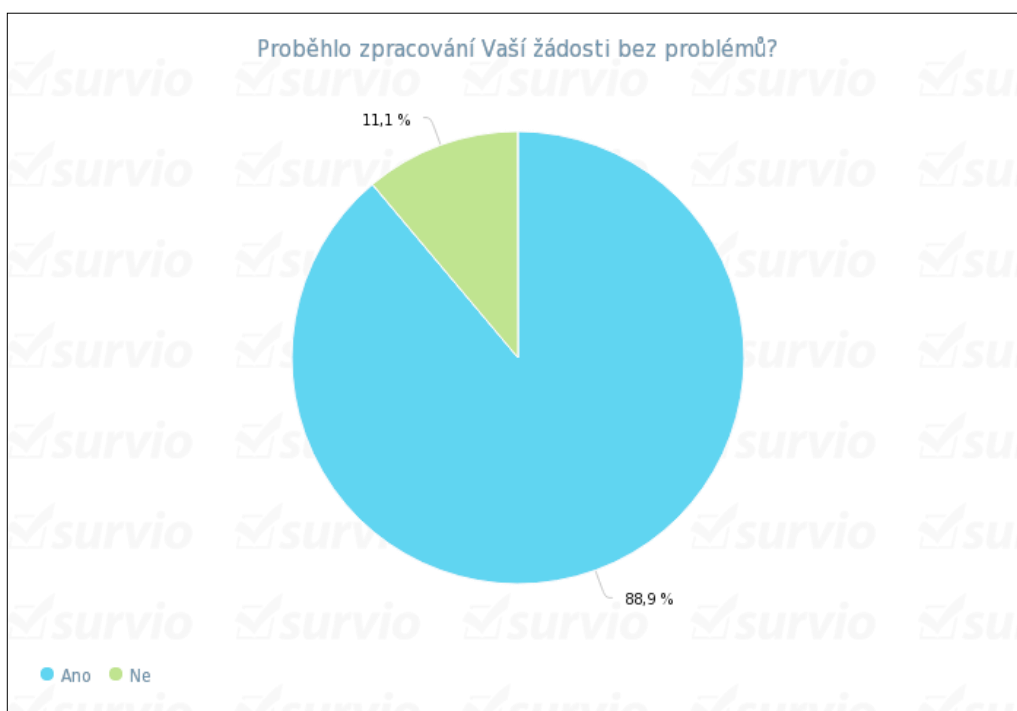
Obrázek č. 7 se týká druhé otázky v dotazníku, na obrázku je zobrazeno, jak znění otázky, tak možné odpovědi a graf se zodpovězenými možnostmi. V této otázce respondenti odpovídali, jaké dávky ze systému sociálního zabezpečení v ČR pobírají nebo pobírali, z čehož vyplývá, že respondenti, kteří v otázce č. 1 odpověděli „Ne“, na tuto otázku neodpovídali vůbec. Celkem tedy na tuto otázku odpovědělo 37 respondentů. Nejčastější odpovědí bylo pobírání nemocenské, kterou pobírá nebo někdy pobíralo hned 20 respondentů, což činí 54,1 % z respondentů, kteří na tuto otázku odpovídali. Shodný počet odpovědí, konkrétně 13, měl přídavek na dítě a podpora v nezaměstnanosti. Další poměrně častou odpovědí byla peněžitá pomoc v mateřství, kterou označilo 11 dotazovaných. Za peněžitou pomocí v mateřství následuje porodné a rodičovský příspěvek, mají po 9 respondentech. 10,8 % z respondentů, kteří na tuto otázku odpovídali, což činí v absolutním vyjádření 4 respondenty, pobírá nebo někdy pobíralo ošetrovné, vdovský nebo vdovecký důchod a sirotčí důchod. Za těmito odpověďmi následuje starobní důchod se 3 respondenty, invalidní důchod se 2 respondenty, příspěvek na bydlení, příspěvek na živobytí a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství označil pouze 1 respondent. Ostatní dávky nepobírá ani nikdy nepobíral nikdo z dotazovaných.

Z grafu na obrázku č. 7 je možné vyčíst, že šetření se nezúčastnilo mnoho sociálně slabých osob a z důvodu neoznačení ani jedné z dávek pro osoby se ZP předpokládám, že na dotazník neodpovídal také nikdo se ZP. Naopak je zřejmé, že část dotázaných má děti, na které čerpali většinu dávek určených pro rodiny s dětmi. Části dotázaných také zemřel manžel, manželka, některý z rodičů nebo dokonce oba rodiče a v důsledku toho čerpali nebo čerpají pozůstalostní důchod.

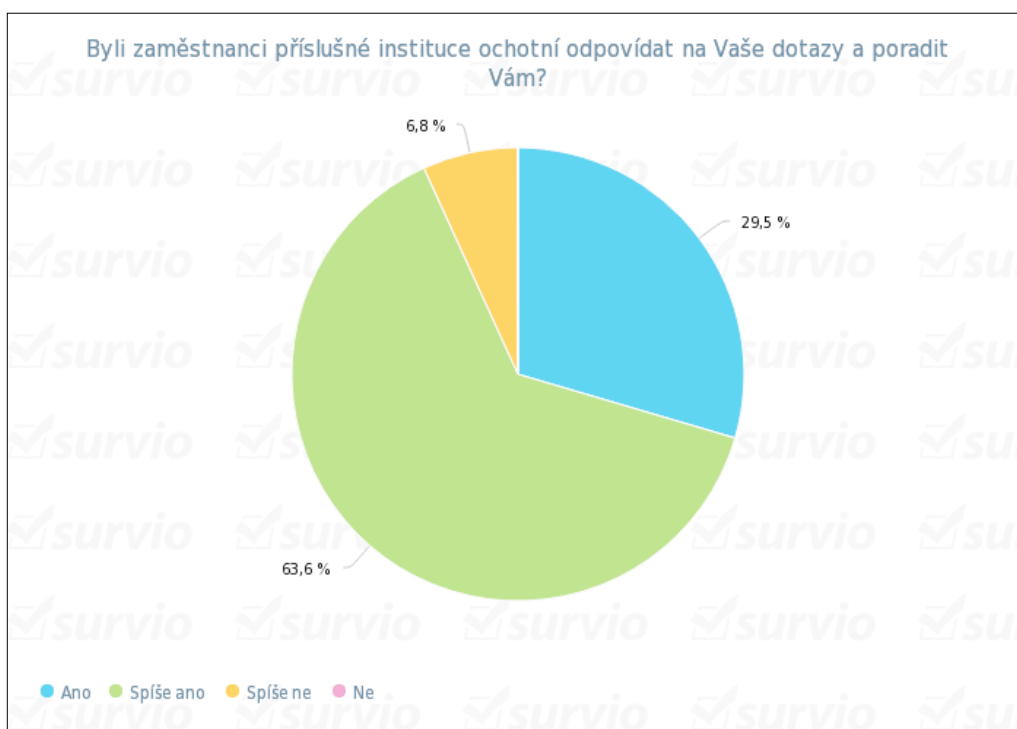
Obr. 8 Otázka č. 3: Věděli jste si rady s podáváním žádosti o dávku?

Další otázka se týká podávání žádosti o dávku. Bez problémů si vědělo rady s podáváním této žádosti 7 respondentů. Většina, tedy 19 respondentů, odpověděla, že si spíše věděla rady s podáváním žádosti o příslušnou dávku. 10 respondentů odpovědělo, že si spíše nevědělo rady s podáváním žádosti o dávku a pouze 1 člověk si nevěděl rady vůbec.

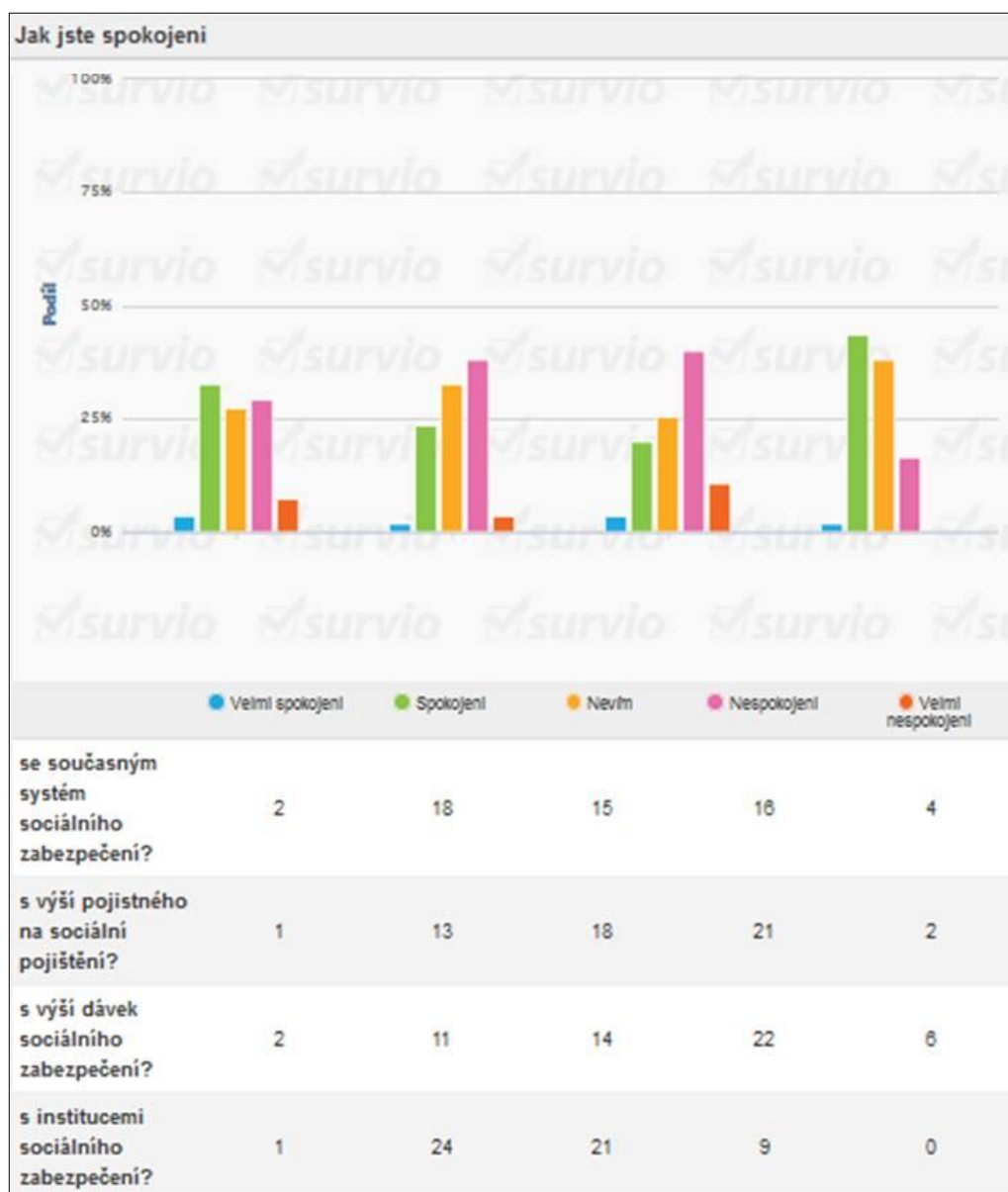
Obr. 9 Otázka č. 4: Proběhlo zpracování Vaší žádosti bez problémů?

Otázka č. 4 se zabývá zpracováním žádosti o dávku, přesné znění otázky je uvedeno na obrázku č. 9. Tato otázka má pouze 2 možnosti odpovědi, a to buď „Ano“, nebo „Ne“. Na otázku odpovědělo 36 respondentů, přičemž 32 z nich kladně a pouze 4 respondenti odpověděli záporně. Procentuální vyjádření je zřejmé z obrázku. Z odpovědí respondentů plyne, že pokud byla žádost podána i se všemi jejími náležitostmi, pak většinou nebyl problém s jejím zpracováním.

Obr. 10 Otázka č. 5: Byli zaměstnanci příslušné instituce ochotní odpovídat na Vaše dotazy a poradit Vám?

Otázka č. 5 zjišťuje ochotu zaměstnanců příslušných institucí sociálního zabezpečení v ČR poradit a odpovídat na dotazy občanů. Přesné znění otázky je uvedeno na obrázku č. 10, kde jsou též graficky znázorněny odpovědi respondentů. 13 respondentů s naprostou jistotou odpovědělo, že zaměstnanci příslušných institucí byli ochotní odpovídat na dotazy a dokonce byli i ochotní občanům poradit. Většina respondentů, kterou činilo 28 dotázaných, zvolila odpověď „Spíše ano“, což znamená, že zaměstnanci příslušných institucí byli ochotní odpovídat na dotazy i ochotní občanům poradit, ovšem tyto respondenti si se svou odpovědí nebyli úplně jistí. Odpověď „Spíše ne“ zvolili 3 respondenti, kteří si myslí, že zaměstnanci institucí sociálního zabezpečení v ČR nejsou moc ochotní poradit a odpovídat občanům na jejich dotazy. Nikdo z dotázaných není toho názoru, že by zaměstnanci institucí sociálního zabezpečení v ČR nebyli ani trochu ochotní odpovídat na dotazy občanů nebo že by nebyli ochotní občanům poradit.

Obr. 11 Otázka č. 6: Jak jste spokojeni...

Další otázka byla zaměřena na spokojenost občanů se současným systémem sociálního zabezpečení v ČR, na spokojenost s výší pojistného na sociální pojištění, s výší dávek sociálního zabezpečení a s institucemi sociálního zabezpečení v ČR. Jak na tyto otázky respondenti odpovídali, je patrné z grafu, který je zobrazen na obrázku č. 11.

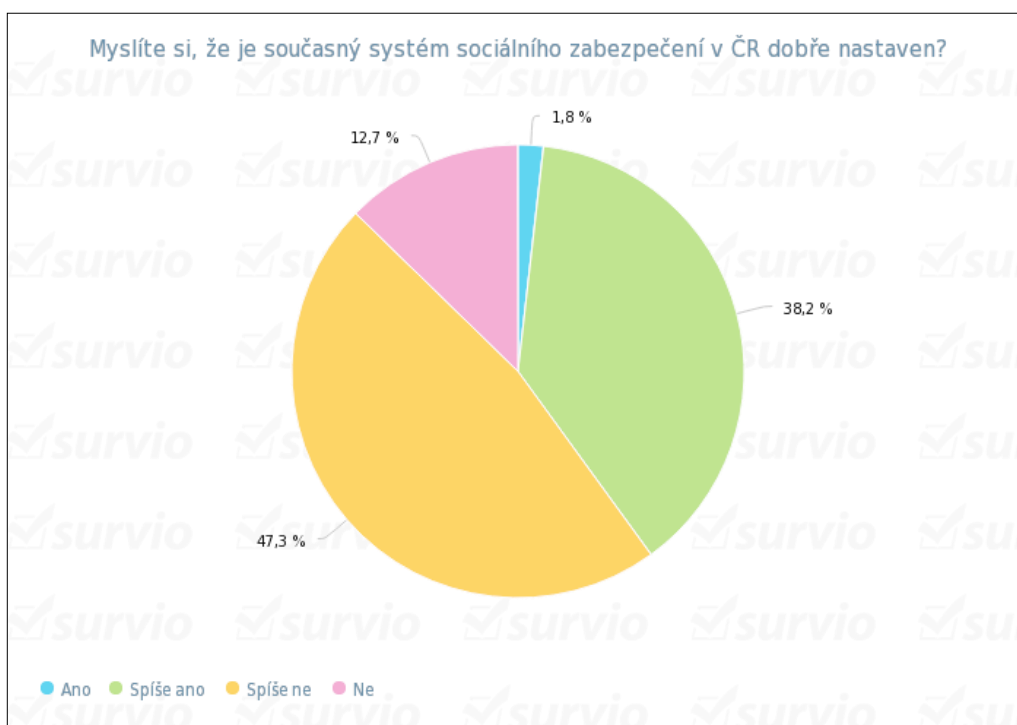
U podotázky, která se týká současného systému sociálního zabezpečení v ČR, neexistuje suverénní odpověď, jelikož 18 respondentů je se systémem spokojeno, 16 nespokojeno a 15 neví, jestli je spokojeno nebo nespokojeno. Velmi nespokojeni se současným systémem jsou 4 respondenti, velmi spokojeni jsou naopak pouze

2 z celkového počtu dotázaných. Z těchto výsledků lze vyvodit, že nynější systém dle občanů není špatný, ale přesto by se na něm dala nejedna věc zdokonalit.

Podotázka týkající se výše pojistného na sociální pojištění v ČR též nemá odpověď jasného charakteru. Nejvíce respondentů, což je 21 dotázaných, je s výší pojistného nespokojeno, 18 respondentů neví a 13 je spokojeno. Velmi nespokojeni s výší pojistného jsou 2 respondenti a možnost velmi spokojen zvolil jen 1 respondent.

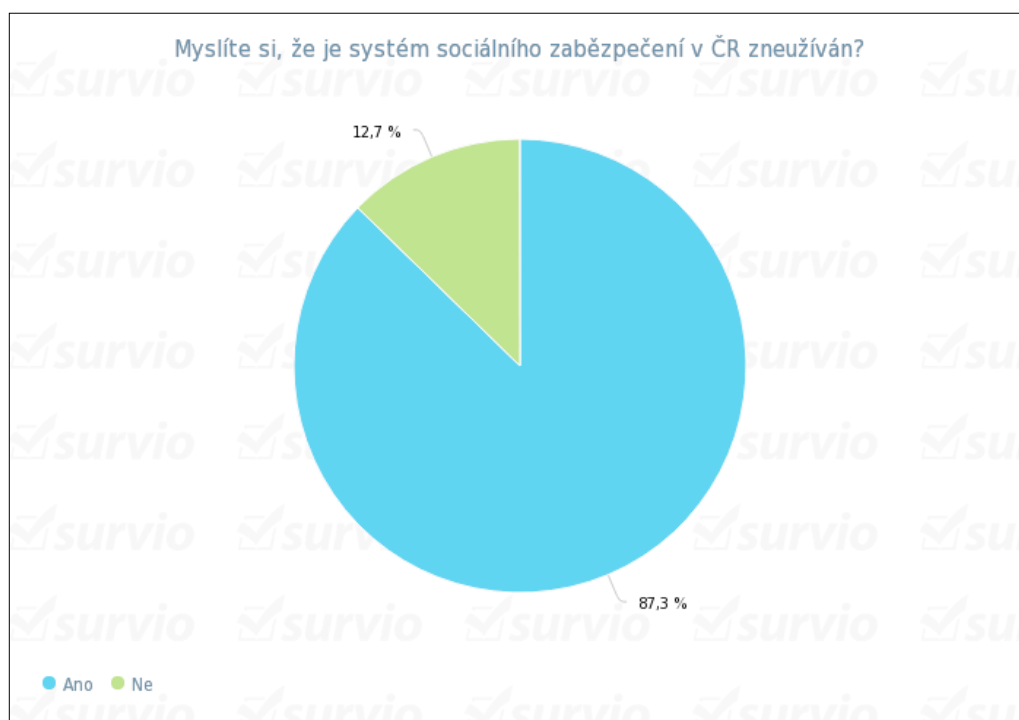
S obrázkem č. 11 je zřejmé, že s výší dávek sociálního zabezpečení je dle očekávání nejvíce lidí nespokojeno, jedná se o 22 dotázaných, 14 respondentů neví, jestli mohou být spokojeni nebo nespokojeni, 11 účastníků šetření označilo, že jsou spokojeni. Velkou nespokojenost vyjádřilo 6 respondentů, 2 jsou naopak s výší dávek velmi spokojeni.

Poslední otázka týkající se spokojenosti občanů byla zaměřena na spokojenost s institucemi sociálního zabezpečení v ČR. Spokojenost s těmito institucemi vyjádřilo 24 respondentů, 21 osob z celkového počtu dotázaných zvolilo odpověď „Ne-
vím“, což může být zapříčiněno tím, že se s těmito institucemi zatím nesešli. Občanů, kteří jsou s institucemi sociálního zabezpečení v ČR nespokojeni, bylo 9. Velmi spokojen byl 1 respondent a velmi nespokojen nebyl nikdo.

Obr. 12 Otázka č. 7: Myslíte si, že je současný systém sociálního zabezpečení v ČR dobře nastaven?

Otázka č. 7 zjišťovala, zda si občané myslí, že je systém sociálního zabezpečení v ČR dobře nastaven. Na výběr bylo ze čtyř odpovědí, které byly „Ano“, „Spíše ano“, „Spíše ne“ a „Ne“. Téměř polovina, konkrétně 26 respondentů, odpověděla „Spíše ne“, 21 dotázaných vybrala odpověď „Spíše ano“. Razantní „Ne“ zvolilo 7 občanů, kteří se šetření zúčastnili. O tom, že je systém dobře nastaven, je přesvědčen pouze 1 respondent.

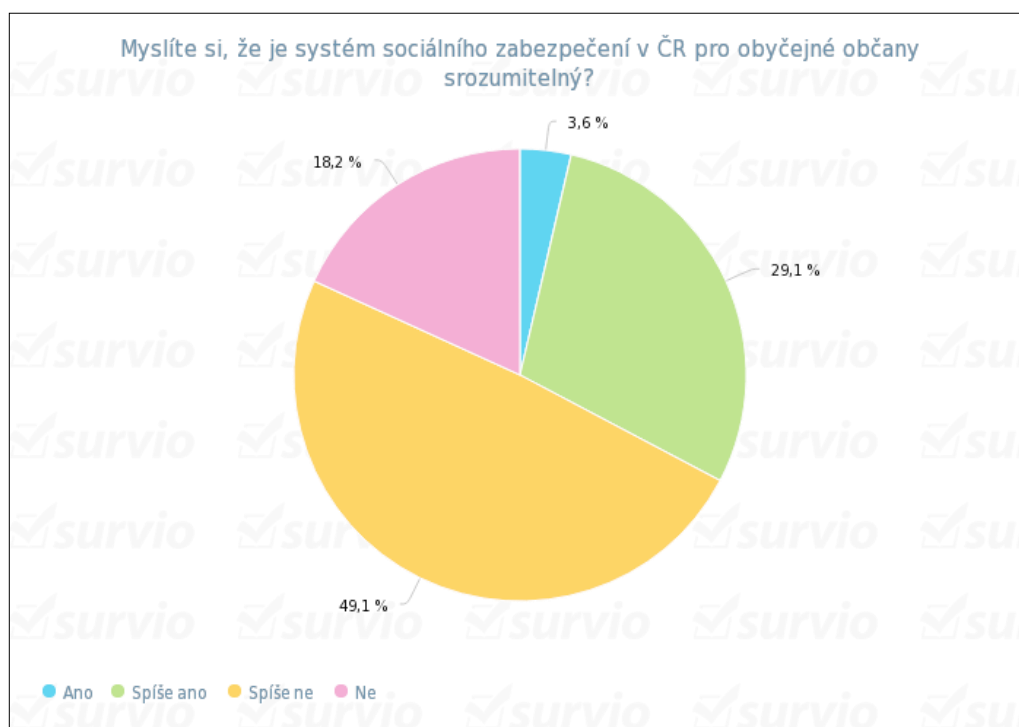

Obr. 13 Otázka č. 8: Myslíte si, že je systém sociálního zabezpečení v ČR zneužíván?

Následující otázka se respondentů tázala, jestli si myslí, že je systém sociálního zabezpečení v ČR zneužíván. Celkem 48 z celkového počtu 55 dotázaných, což činí 87,3 %, odpovědělo „Ano“. Zbýlých 12,7 %, tedy 7 respondentů zvolilo ne.

Z těchto výsledků, které jsou vidět také na obrázku č. 13, je zřejmé, že většina občanů má jasno, systém lze snadno zneužít a někteří toho využívají. Část populace ČR je romské národnosti a velká většina z nich se živí právě z dávek sociálního zabezpečení, ovšem to se nemusí týkat pouze Romů. Tito lidé budou radši pobírat dávky, než aby si našli práci a stali se výdělečně činnými. Takoví lidé potom do systému nijak nepřispívají, jelikož za ně platí sociální pojištění stát, ale ze systému dávky čerpají a ne v malé míře.

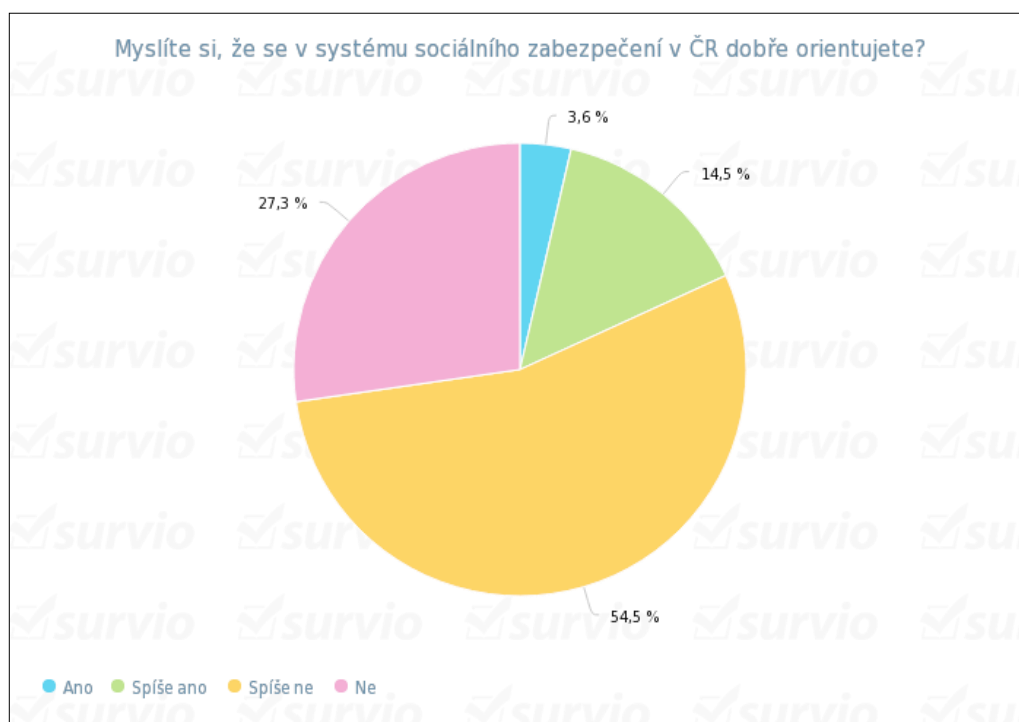
Podle mého názoru jsou Romové a jiní lidé, kteří žijí tímto stylem, právě ten důvod, proč si lidé myslí, že je systém sociálního zabezpečení zneužíván. ČR by měla systém ošetřit tak, aby systém byl spíše výhodný pro ty, kdo do něj přispívají než pro ty, kdo jenom dávky čerpají a systému zneužívají.

Obr. 14 Otázka č. 9: Myslíte si, že je systém sociálního zabezpečení v ČR pro obyčejné občany srozumitelný?

Srozumitelnost systému sociálního zabezpečení je pro občany velmi důležitá, a to hlavně v případě, pokud chtějí čerpat některou z dávek tohoto systému. Protože platbu pojistného, jestliže se jedná o zaměstnance, provádí zaměstnavatel, musí právě on vědět kolik, jak a kdy odvádět a zaměstnanec se o platbu pojistného nemusí starat. Ovšem OSVČ musí odvádět sama, za ni pojistné nikdo neodvede.

Právě z těchto důvodů byla do dotazníku zařazena i otázka, která se týká srozumitelnosti systému pro obyčejné občany. Na obrázku č. 14 je vypsáno přesné znění otázky s možnostmi odpovědí a vyobrazen výsledný koláčový graf se zvolenými odpověďmi. Pro 27 respondentů, kteří činí téměř polovinu všech dotázaných, je systém sociálního zabezpečení spíše nesrozumitelný. 16 respondentů si myslí, že systém je spíše srozumitelný, 10 dotázaných je toho názoru, že systém je absolutně nesrozumitelný a pouze 2 lidé nepochybují o tom, že je systém jasně srozumitelný.

Obr. 15 Otázka č. 10: Myslíte si, že se v systému sociálního zabezpečení v ČR dobře orientujete?

Otázka č. 10 navazuje na otázku předchozí a zjišťuje, zda si občané myslí, že se v systému sociálního zabezpečení orientují. Na výběr měli respondenti ze čtyř možností, jimiž byly „Ano“, „Spíše ano“, „Spíše ne“ a „Ne“. Jak je patrné z grafu na obrázku č. 15, většina respondentů zvolila možnost „Spíše ne“, konkrétně tuto možnost označilo 30 respondentů. Druhou nejčastější odpovědí bylo „Ne“, které vybralo 15 dotázaných, tito lidé si myslí, že se v systému sociálního zabezpečení neorientují vůbec. Následovala odpověď „Spíše ano“ s 8 respondenty a 2 dotázaní jsou přesvědčeni, že se v systému dobře orientují, jedná se zřejmě o respondenty, kteří i na předchozí otázku odpověděli, že si myslí, že systém je dobře srozumitelný.

Otázka č. 11 byla otevřená a zněla: „Máte nějaký návrh, jak zlepšit systém sociálního zabezpečení v ČR?“, tato otázka dala respondentům volný prostor k tomu, aby se vyjádřili, co jim na systému sociálního zabezpečení v ČR vadí a co by se mělo změnit, popřípadě, jak by se to mělo změnit. Vzhledem k tomu, že tato otázka nebyla povinná, odpověděla na ni jen malá část respondentů. U sesbíraných odpovědí jsem opravila nalezené chyby, ať už se jednalo o chyby gramatické, interpunkční nebo chyby ve slovosledu. Upravené odpovědi respondentů na tuto otázku jsou uvedeny v následujícím výčtu:

- Mělo by se více kontrolovat, komu jsou případné dávky vypláceny a jestli jsou vypláceny spravedlivě.
- Systém by se měl upravit tak, aby byly zvýhodněny rodiny s více dětmi.
- Elektronické podání, vyřizování všeho na jednom místě.

- Systém by měl být nastaven tak, aby některé dávky mohli čerpat všichni výdělečně činní a ne jen lidé s nižšími příjmy. V současnosti dochází k tomu, že dávky jsou zneužívány lidmi, kteří jsou líní si najít práci a stát se tak výdělečně činnými, tím mám na mysli především romské spoluobčany.

Jak je vidět, odpovědi se neopakují, což může být dáno také tím, že na tuto otázku odpověděli pouze 4 respondenti. Každá odpověď se týká jiné oblasti v systému, z čehož lze vyvodit, že v systému je toho ke zlepšování opravdu hodně, nejedná se pouze o určitou oblast, která by se měla zlepšit.

Návrhům a doporučením, které by pomohly ke zlepšení systému sociálního zabezpečení v ČR, se budu věnovat v následující podkapitole.

4.3 Návrhy a doporučení

Dílní výsledky dotazníkového šetření potvrdily stanovenou hypotézu, že systém sociálního zabezpečení v ČR vykazuje zásadní nedostatky. Z tohoto důvodu budou v této podkapitole aplikační části práce vytvořeny návrhy a doporučení pro vylepšení dosavadního systému sociálního zabezpečení v ČR. Budou navrženy změny v určitých oblastech současného systému sociálního zabezpečení v ČR, jež budou vycházet ze srovnání systémů vybraných čtyř států EU a také z výsledků, které byly získány na základě dotazníkového šetření.

4.3.1 Legislativa

Legislativní úprava systému sociálního zabezpečení ČR je rozdělena do několika zákonů, na každou část sociálního zabezpečení tak připadá alespoň jeden zákon. Podle mého názoru a také názoru většiny respondentů dochází k tomu, že systém se tak stává nepřehledným a nesrozumitelným, jelikož je obtížné zjistit, co všechno tedy do tohoto systému patří.

Navrhuji proto vytvoření určitého sborníku, který by obsahoval všechny zákony týkající se a související se systémem sociálního zabezpečení v ČR. Bylo by potom jasné, co do systému spadá a bylo by snazší dohledat si informace v souvisejícím zákoně a tak podobně.

Dále by texty zákonů měly být napsány méně „šroubovaným“ jazykem, jasně a srozumitelně, aby byly snadněji přístupné pro obyčejné adresáty i bez specifických znalostí. Jde o právní předpisy, které regulují vztahy, práva a povinnosti, kterých se musí potřebný jedinec nebo rodina dovolávat a prokazovat svůj nárok. Velmi často si potřebné osoby ani neuvědomují, že mají nárok na nějakou formu pomoci, případně se obávají problémů s úřady, a proto o dávky raději nežádají. Často se stává, že občan si přečte odstavec v zákoně a vůbec neví, co je tím myšleno, jelikož nerozumí odborným termínům a složitým textům.

4.3.2 Nastavení systému sociálního zabezpečení

Na základě dotazníkového šetření a srovnání systému ČR s vybranými členskými státy EU se domnívám, že současný systém sociálního zabezpečení v ČR znevýhodňuje výdělečně činné občany a naopak dochází ke zneužívání systému ze strany osob, které úmyslně nepatří mezi výdělečně činné, a to především ze strany občanů romské národnosti.

Z toho důvodu bych doporučila nastavit systém sociálního zabezpečení v ČR tak, aby nemohlo docházet k jeho zneužívání. Doporučuji následnou kontrolu vyplácených dávek, a to konkrétně kontrolu toho, komu jsou vypláceny a jestli jsou vypláceny oprávněně a spravedlivě.

Dále navrhuji zavedení vyúčtování vyplácených dávek. Každá osoba, která by někdy čerpala některou z dávek sociálního zabezpečení, by měla zřízený zvláštní účet, na němž by se shromažďovaly údaje o tom, jakou dávku a v jaké výši osoba tuto dávku čerpala a kdy ji čerpala. Čerpání dávek by tak bylo snadněji dohledatelné a z účtů by bylo též patrné, kdo dávek sociálního zabezpečení zneužívá. Zneuží-

vání by se potom dalo omezit nastavením určitého stropu, který by udával maximální možnou částku, která může být za určité období na dávkách sociálního zabezpečení vyplacena.

4.3.3 Výše pojistného na sociální pojištění

Výše pojistného na sociální pojištění byla jednou z otázek, na kterou většina respondentů v dotazníkovém šetření odpověděla, že jsou nespokojeni. Respondenti si však nejspíš nebyli vědomi toho, že v ČR je jedno z nižších pojistných v Evropě.

Na tuto nespokojenost s výší pojistného lze však reagovat jen těžce, jelikož pojistné je většinou nastaveno tak, aby pokrylo většinu výdajů na dávky, které jsou potom ze systému sociálního pojištění vypláceny. Z čehož vyplývá, že pokud by se snížilo pojistné, zřejmě by se snížily i dávky poskytované z tohoto pojištění.

4.3.4 Výše dávek sociálního zabezpečení

S výší dávek sociálního zabezpečení nebylo spokojeno ještě o jednoho respondenta více než s výší pojistného na sociální pojištění.

Pokud by byly zvýšeny dávky sociálního pojištění, pravděpodobně by se musely zvýšit i odvody na sociální pojištění. Jestliže by se zvýšily ostatní dávky sociálního zabezpečení v ČR, tedy dávky státní sociální podpory a sociální pomoci, pak by se státu zvýšily výdaje na sociální politiku. Záleželo by tedy na tom, zda stát obětuje více peněz ze státního rozpočtu na dávky sociálního zabezpečení.

4.3.5 Dávky státní sociální podpory

Co se týče dávek státní sociální podpory, doporučuji změnit porodné a přídavek na dítě na dávky netestované, tak jako je tomu na Slovensku, v Rakousku a v Německu. Jelikož testováním příjmů jsou právě zvýhodněni pouze sociálně slabé rodiny, což může občany s příjmem vyšším, než je příjem stanovený pro nárok na dávky, odrazovat od založení rodiny nebo také od toho mít více dětí. Zavedení porodného a přídávku na děti bez testování příjmů by mohlo vést ke zvýšení porodnosti v ČR, porodnost by byla zvýšena především ze strany výdělečně činných, jelikož sociálně slabí občané by měli stále stejné podmínky.

Dále by měla být zřízena dávka, která by podpořila rodiny s více dětmi, avšak pouze ty, kde jsou rodiče výdělečně činnými. To by představovalo větší záruky, že tyto dávky nebudou čerpat osoby, které nejsou výdělečně činné a jsou pouze závislé na dávkách sociálního zabezpečení.

4.3.6 Podávání žádostí o dávky

Problémy s podáváním žádostí dle respondentů příliš nenastávají, což může být zapříčiněno také tím, že zaměstnanci institucí sociálního zabezpečení v ČR jsou ve většině případů ochotní odpovídat na dotazy občanů a jsou také ochotní jim případně poradit. Žádosti jsou převážně též bez problémů zpracovány.

Na základě odpovědi na zlepšení systému sociálního zabezpečení v ČR bych však doporučila možnost zavedení elektronického podávání žádostí, které by ušetřilo čas i práci jak žadatelům, tak i zaměstnancům příslušných institucí.

4.3.7 Instituce sociálního zabezpečení

Občané ČR by také uvítali vyřizování všech žádostí a jejich náležitostí na jednom místě, což by jim výrazně ušetřilo čas. Ovšem nejsem si jistá, do jaké míry by bylo možné tento návrh realizovat.

Většinu žádostí lze však podat na kontaktních pracovištích krajských poboček Úřadu práce ČR, avšak ne všechna tato kontaktní pracoviště se zabývají všemi žádostmi. Bylo by tedy vhodné, aby se na všech těchto kontaktních pracovištích daly vyřídit žádosti, které spadají pod krajské pobočky Úřadu práce ČR.

Co se týká sloučení všech institucí souvisejících se sociálním zabezpečením, tedy institucí sociálního pojištění, krajských poboček Úřadu práce ČR a zdravotních pojišťoven, to zřejmě nebude možné nikdy. Jelikož toto sloučení by znamenalo nejen velmi vysoké náklady, ale také buď zřízení, nebo naopak uzavření některých poboček těchto institucí, protože ne všechny tyto instituce mají své pobočky ve stejných městech. Například kontaktní pracoviště Úřadu práce se nacházejí i v menších městech, ovšem OSSZ pouze v okresních městech a zdravotní pojišťovny jsou převážně jen v krajských městech.

5 Závěr

Jedním z hlavních cílů této bakalářské práce bylo sestavení přehledu o systému sociálního zabezpečení v ČR a ve vybraných členských státech EU, za které byly zvoleny Slovensko, Rakousko a Německo. Tento cíl byl splněn vypracováním literární rešerše, ve které byly nejdříve vysvětleny základní pojmy týkající se sociálního zabezpečení. Poté byly postupně rozebrány systémy sociálního zabezpečení jednotlivých vybraných členských států EU.

V aplikační části práce bylo nejdříve provedeno srovnání systémů sociálního zabezpečení všech vybraných členských států EU. Přestože se jedná o sousední státy, určité rozdíly byly patrné. Velké rozdíly byly ve výši pojistného na sociální pojištění, které je ovlivněno jak ekonomickou vyspělostí země, tak i tím, že Rakousko a Německo nerozlišují nemocenské a zdravotní pojištění, tudíž v pojistném na sociální pojištění mají zahrnuto i pojistné na zdravotní pojištění. Další podstatný rozdíl spočíval v tom, že na rozdíl od ostatních tří států, patří příspěvek na dítě a porodné v ČR k dávkám testovaným, tudíž je mohou čerpat jen sociálně slabší občané, normální lidé jsou o tyto dávky ochuzeni. Další rozdíly se týkaly spíše maličkostí, jako je například uspořádání systému, jiné názvy dávek a podobně. Ve shrnutí byl vybrán systém sociálního zabezpečení, který je podle mého názoru, nejlépe nastaven. Jedná se o systém sociálního zabezpečení Německa.

Po srovnání jednotlivých systémů následovalo vyhodnocení dotazníku, jehož úkolem bylo zjistit schopnost občanů orientovat se v systému sociálního zabezpečení v ČR a také zjistit spokojenost s tímto systémem, popřípadě s institucemi tohoto systému. Dotazníkového šetření se celkem zúčastnilo 55 respondentů. Výsledky tohoto šetření byly analyzovány a převedeny do grafické podoby. Výsledky získané z dotazníkového šetření potvrdily stanovenou hypotézu, že systém sociálního zabezpečení v ČR vykazuje zásadní nedostatky. Z výsledků vyplynulo především, že systém sociálního zabezpečení v ČR není příliš dobře nastaven, je nesrozumitelný a většina respondentů si také myslí, že je zneužíván. Občané jsou dále nespokojeni s výší pojistného na sociální pojištění a také s výší dávek sociálního zabezpečení. Naopak většina respondentů je spokojena jak s institucemi sociálního zabezpečení, tak s jejich zaměstnanci.

Na základě dotazníkového šetření a srovnání systémů sociálního zabezpečení ve vybraných státech EU byly vypracovány návrhy a doporučení ke stávajícímu systému sociálního zabezpečení v ČR. Tyto návrhy a doporučení se týkají zejména legislativy sociálního zabezpečení, nastavení systému sociálního zabezpečení, výše pojistného, výšek dávek sociálního zabezpečení, dávek státní sociální podpory, podávání žádostí o dávky a institucí sociálního zabezpečení v ČR.

V rámci legislativy bylo doporučeno „zjednodušení“ právní úpravy mimo jiné přijetím jednoho souhrnného právního předpisu na úrovni zákona, který by nahradil všechny zákony týkající se sociálního zabezpečení a také zlepšení srozumitelnosti těchto zákonů.

Změny v nastavení systému sociálního zabezpečení se týkají kontroly vyplácení dávek. Konkrétně by se mělo jednat o kontrolu osoby, které jsou dávky vyplá-

ceny, jestli jsou jí dávky vypláceny oprávněně a spravedlivě. Dále by osoby čerpající dávky měly zřízen speciální účet, na kterém by se shromažďovaly údaje o vyplácených dávkách.

Výše pojistného je velmi diskutabilní oblastí, protože pokud by nespokojenost s výší pojistného na sociální pojištění byla řešena snížením pojistného, pak by zřejmě muselo dojít také ke snížení dávek z tohoto pojištění vyplácených.

Podobná situace nastává i u nespokojenosti s výší dávek sociálního zabezpečení, jestliže by byly zvýšeny dávky vyplácené ze sociálního pojištění, pak by se pravděpodobně zvedla i výše pojistného. A pokud by byly zvýšeny ostatní dávky sociálního zabezpečení, pak by se státu zvýšily výdaje na sociální zabezpečení.

Dávky státní sociální podpory, konkrétně porodné a přídavek na děti, byly navrženy jako netestované dávky a bylo též navrženo zvýhodnění pro rodiny s více dětmi, ve kterých jsou rodiče výdělečně činnými osobami.

Co se týká podávání žádostí o dávky, bylo doporučeno zavedení elektronického podávání těchto žádostí, které by ušetřilo práci a čas žadatelům i zaměstnancům institucí sociálního zabezpečení.

Jako poslední bylo navrženo sloučení některých institucí sociálního zabezpečení v ČR, jelikož úplné sloučení všech institucí sociálního zabezpečení ČR je téměř nereálné.

6 Literatura

ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. Aktuální legislativa. ISBN 978-80-247-3724-9.

BRDEK, Miroslav, Hana JÍROVÁ a Vojtěch KREBS. *Trendy v evropské sociální politice*. Praha: ASPI, 2002, 251 s. ISBN 80-863-9525-1.

KAHOUN, Vilém. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Triton, 2013, 466 s. ISBN 978-80-7387-733-0.

KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální právo*. Vyd. 2. V Praze: C.H. Beck, 2013, xvi, 191 s. ISBN 978-80-7400-474-2.

PETRÁŠEK, Josef. 2014. *Sociální politika*. Vyd. 2., dopl. a rozš. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 140 s. ISBN 978-80-7452-033-4.

TOMEŠ, Igor a Kristina KOLDINSKÁ. *Sociální právo Evropské unie*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003, xvi, 267 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-717-9831-2.

TRÖSTER, Petr. *Právo sociálního zabezpečení*. 6., podstatně přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, xxx, 290 s. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-473-5.

Elektronické zdroje:

Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012 [cit. 2015-12-22]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>

Allgemeines zur bedarfsorientierten Mindestsicherung. *HELP.gv.at* [online]. 2015 [cit. 2015-12-11]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/169/Seite.1693914.html>

Arbeitslosenversicherung. *Deutsche Sozialversicherung* [online]. [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: <http://www.deutsche-sozialversicherung.de/de/arbeitslosenversicherung/index.html>

Barrierefreies Bauen. *HELP.gv.at* [online]. 2014 [cit. 2015-12-11]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/127/Seite.1270000.html>

Daňový systém v Rakousku. *Finance.cz* [online]. [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/dane-a-mzda/dane-v-cr-a-v-eu/dane-v-eu/dane-v-rakousku/>

Dotazník zdarma. *Survio.com* [online]. 2015 [cit. 2015-12-20]. Dostupné z: <http://www.survio.com/cs/>

- Dôchodkové poistenie. *Sociálna poisťovňa* [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/dochodkove-poistenie-qcg/48006s>
- Důchodové pojištění. *Arbeitsmarktservice Österreich* [online]. 2013 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: http://www.ams.at/_docs/001_CZ_GGB_AT-CZ_8.pdf
- Důchodové pojištění. *Bundesagentur für Arbeit* [online]. [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: https://www.arbeitsagentur.de/web/wcm/idc/groups/public/documents/web_da-tei/mdaw/mta5/~edisp/l6019022dstbai449888.pdf?_ba.sid=L6019022DSTBAI449891
- Důchodový věk pro odchod do důchodu. *Duchody-duchodci.cz* [online]. 2014 [cit. 2015-11-19]. Dostupné z: <http://www.duchody-duchodci.cz/duchodovy-vek.php>
- Důchody v České republice a ve Spolkové republice Německo. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. 2015 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/BB80995D-CB8C-43E7-A49C-1F213DE9D88A/0/CZDEprirucka.pdf>
- Einführung. *Deutsche Sozialversicherung* [online]. [cit. 2015-12-13]. Dostupné z: <http://www.deutsche-sozialversicherung.de/de/wegweiser/einfuehrung.html>
- Familienhärteausgleich. *HELP.gv.at* [online]. 2015 [cit. 2015-12-11]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/169/Seite.1690001.html>
- Freiwillige Arbeitslosenversicherung für Selbständige mit Gründungszuschuss 2015. *FISCHER CONSULTING Unternehmens- & Wirtschaftsberatung* [online]. [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: http://www.gruendung-online.de/index.php?option=com_content&view=article&id=31:freiwillige-arbeitslosenversicherung&catid=13:aktuelle-mitteilungen
- Garančné poistenie. *Sociálna poisťovňa* [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/garancne-poistenie-qep/48008s>
- Gesetze. *Sozialpolitik aktuell in Deutschland* [online]. 2015 [cit. 2015-12-13]. Dostupné z: <http://www.sozialpolitik-aktuell.de/sozialgesetzbuch.259.html>
- Grundprinzipien. *Deutsche Sozialversicherung* [online]. [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: <http://www.deutsche-sozialversicherung.de/de/wegweiser/grundprinzipien.html>
- Invalidný dôchodok. *Sociálna poisťovňa* [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/invalidny-dochodok/1288s>

- Koordinace sociálního zabezpečení. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. [cit. 2015-10-22]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/evropska-unie/socialni-zabezpeceni/>
- Leistungen. *Deutsche Sozialversicherung* [online]. [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: <http://www.deutsche-sozialversicherung.de/de/krankenversicherung/leistungen.html>
- Materské. *Sociálna poisťovňa* [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/obdobie-poskytovania-davky---kedy-sa-nevyplaca-hrh/1293s#Obdobie%20poskytovania%20d%C3%A1vky>
- Menschen mit Behinderungen. *HELP.gv.at* [online]. [cit. 2015-12-11]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/k199/Seite.1990000.html>
- Mindestsichernde Leistungen, Beratung und Betreuung. *HELP.gv.at* [online]. 2014 [cit. 2015-12-11]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/169/Seite.1693000.html>
- Náhradné výživné. *Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2015-12-03]. Dostupné z: <http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/podpora-rodinam-detmi/nahradne-vyzivne/>
- Nemocenské poistenie. *Sociálna poisťovňa* [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/nemocenske-poistenie-khe/48005s>
- Parkovací preukaz. *Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie/parkovaci-preukaz/>
- Peňažná pomoc. *Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/podpora-rodinam-detmi/penazna-pomoc/>
- PÍŠŤKOVÁ, Petra. *Komparace systému sociálního pojištění v ČR a ve vybraných státech EU* [online]. Brno, 2010 [cit. 2015-12-13]. Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=10&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjVnMak1NBJAhWEkSwKHcV0AYYQFghaMAk&url=http%3A%2F%2Fis.mendelu.cz%2Fzp%2Fportal_zp.pl%3Fprehled%3Dvyhled-ava-ni%3Bpodrobnosti%3D36226%3Bzp%3D24294%3Bdownload_prace%3D1&usg=AFQjCNHjG8hLWT0fkVZCRk5FXNXQv11fHg&sig2=53esGhqNIpLR0V_8BuV8ig

- Podpora rodín s deťmi. *Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/podpora-rodinam-detmi/>
- Podrobné informácie k jednotlivým zemím: Slovakia. *Deloitte* [online]. 2014 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.internationalsocialsecurity.eu/country/slovakia>
- Poistenie v nezamestnanosti. *Sociálna poisťovňa* [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/poistenie-v-nezamestnanosti-jzy/48007s>
- Pojištění pro případ nezaměstnanosti. *Arbeitsmarktservice Österreich* [online]. 2013 [cit. 2015-12-09]. Dostupné z: http://www.ams.at/_docs/001_CZ_GGB_AT-CZ_5.pdf
- Pojištění pro případ nezaměstnanosti. *Bundesagentur für Arbeit* [online]. [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: https://www.arbeitsagentur.de/web/wcm/idc/groups/public/documents/web-da-tei/mdaw/mta5/~edisp/l6019022dstbai449876.pdf?_ba.sid=L6019022DSTBAI449879
- Pojištění pro případ potřeby dlouhodobé péče. *Bundesagentur für Arbeit* [online]. [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: https://www.arbeitsagentur.de/web/wcm/idc/groups/public/documents/web-da-tei/mdaw/mta5/~edisp/l6019022dstbai449884.pdf?_ba.sid=L6019022DSTBAI449887
- Pojištění pro případ pracovního úrazu. *Arbeitsmarktservice Österreich* [online]. 2013 [cit. 2015-12-09]. Dostupné z: http://www.ams.at/_docs/001_CZ_GGB_AT-CZ_9.pdf
- Pomoc v hmotnej núdzi. *Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/hmotna-nudza/>
- Porodné. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2015 [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/porodne>
- Porovnání výběru pojistného a daní. *MPSV.cz* [online]. 2006 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/5418/Projekt_HR149-06.pdf
- Predčasný starobný dôchodok. *Sociálna poisťovňa* [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/predcasny-starobny-dochodok/1287s>
- Preukaz ŤZP. *Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie/preukaz-tzp/>

- Príspevok na pohreb. *Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/prispevok-pohreb/>
- Rodičovský príspevek. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2015 [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/rodicovsky_prisp
- Rodina. *Arbeitsmarktservice Österreich* [online]. 2013 [cit. 2015-12-09]. Dostupné z: http://www.ams.at/_docs/001_CZ_GGB_AT-CZ_4.pdf
- Rodina. *Bundesagentur für Arbeit* [online]. [cit. 2015-12-17]. Dostupné z: https://www.arbeitsagentur.de/web/wcm/idc/groups/public/documents/web_da-tei/mdaw/mta5/~edisp/l6019022dstbai449872.pdf?_ba.sid=L6019022DSTBAI449875
- Rodina a sociálna pomoc. *Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2015-12-01].
- Rodinné dávky. *EURES TriRegio* [online]. 2013 [cit. 2015-12-17]. Dostupné z: <http://www.eures-triregio.eu/familienleistungen-262.html>
- SEDLÁKOVÁ, Gabriela. *Srovnání systémů sociálního zabezpečení a dávek z nich poskytovaných v České republice a ve vybraných státech Evropské unie* [online]. České Budějovice, 2012 [cit. 2015-11-26]. Dostupné z: https://theses.cz/id/rapum1/DIPLOMOV_PRCE.pdf
- Sirotský dôchodok. *Sociálna poisťovňa* [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/sirotsky-dochodok/1291s>
- Slovník pojmov. *Sociálna poisťovňa* [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/slovník-pojmov/11s>
- Sociálne služby. *Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/>
- Sociální zabezpečení a daně. *JobAustria* [online]. 2015 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: <http://www.pracevrakousku.eu/uzitecne-tipy/socialni-zabezpeceni-a-dane.html>
- Sonstige Beihilfen für Menschen mit Behinderungen. *HELP.gv.at* [online]. 2015 [cit. 2015-12-11]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/45/Seite.450700.html>
- Sozialgesetzbuch Neuntes Buch - Rehabilitation und Teilhabe behinderter Menschen. *Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz* [online]. 2001, 2015 [cit. 2015-12-20]. Dostupné z: http://www.gesetze-im-internet.de/sgb_9/BJNR104700001.html

- Sozialgesetzbuch Zwölftes Buch - Sozialhilfe. *Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz* [online]. 2003, 2014 [cit. 2015-12-20]. Dostupné z: http://www.gesetze-im-internet.de/sgb_12/BJNR302300003.html
- Sozialversicherungsbeiträge 2015. *Lohn - Info* [online]. 2015 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: <http://www.lohn-info.de/sozialversicherungsbeitraege2015.html>
- Starobný dôchodok. *Sociálna poisťovňa* [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/starobny-dochodok/1286s>
- Systémy sociálneho zabezpečení v EU – Slovensko. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. [cit. 2015-11-26]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/casopis-narodni-pojisteni/archiv-vydanych-cisel/clanky/casopis-narodni-pojisteni-c-5-2006-clanek-2.htm>
- Tabuľka platenia poisťného od 1. januára 2015. *Sociálna poisťovňa* [online]. [cit. 2015-11-26]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/tabulka-platenia-poisneho-od-1-januara-2015-zwx/60812s>
- Ťažké zdravotné postihnutie. *Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie/>
- Úrazové poistenie. *Sociálna poisťovňa* [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/urazove-poistenie-dug/48009s>
- Úrazové pojištění. *Bundesagentur für Arbeit* [online]. [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: https://www.arbeitsagentur.de/web/wcm/idc/groups/public/documents/web-da-tei/mdaw/mta5/~edisp/l6019022dstbai449892.pdf?_ba.sid=L6019022DSTBAI449895
- Vaše práva v oblasti sociálneho zabezpečení v Nemecku. *Evropská komise* [online]. 2012 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Germany_cs.pdf
- Vaše práva v oblasti sociálneho zabezpečení v Rakousku. *Evropská komise* [online]. 2012 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Austria_cs.pdf
- Vdovský dôchodok. *Sociálna poisťovňa* [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/vdovsky-dochodok/1289s>
- Výpočet dôchodu v roce 2015. *FinančníNoviny.cz* [online]. 2014 [cit. 2015-11-19]. Dostupné z: <http://www.financninoviny.cz/zpravy/vypocet-duchodu-v-roce-2015/1131300>

- Wohnbeihilfe - Antrag. *Wien.at* [online]. [cit. 2015-12-11]. Dostupné z: <https://www.wien.gv.at/amtshelfer/bauen-wohnen/wohnbaufoerderung/unterstuetzung/wohnbeihilfe-antrag.html#>
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Česká republika, 2006, částka 37. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>
- Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Česká republika, 2006, částka 37. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-111>
- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Česká republika, 1995, částka 31. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117>
- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Česká republika, 1995, částka 41. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-155>
- Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Česká republika, 2006, částka 64. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-187>
- Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Česká republika, 2011, částka 115. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-329>
- Zákon č. 383/2013 Z. z., o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov*. Slovenská republika, 2013, částka 092. Dostupné také z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2013-383#f7235305>
- Zákon č. 417/2013 Z. z., o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov*. Slovenská republika, 2013, částka 099. Dostupné také z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2013-417#f7242385>
- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Česká republika, 2004, částka 143. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>
- Zákon č. 447/2008 Z. z., o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov*. Slovenská republika, 2008, částka 165. Dostupné také z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-447#f6710259>

- Zákon č. 448/2008 Z. z., o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní, ve znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov*. Slovenská republika, 2008, časťka 165. Dostupné také z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-448#f6711809>
- Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení, ve znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov*. Slovenská republika, 2003, časťka 200. Dostupné také z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-461>
- Zákon č. 561/2008 Z. z., o príspevku na starostlivosť o dieťa a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov*. Slovenská republika, 2008, časťka 198. Dostupné také z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-561#p4>
- Zákon č. 571/2009 Z. z., o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov*. Slovenská republika, 2009, časťka 194. Dostupné také z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2009-571#p3>
- Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Česká republika, 1992, časťka 118. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-589>
- Zákon č. 600/2003 Z. z., o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, ve znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov*. Slovenská republika, 2003, časťka 245. Dostupné také z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-600#p7>
- Zákon č. 627/2005 Z. z., o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa, ve znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov*. Slovenská republika, 2005, časťka 245. Dostupné také z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-627#p3>
- Zdravotní pojištění. Arbeitsmarktservice Österreich [online]. 2013 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: http://www.ams.at/_docs/001_CZ_GGB_AT-CZ_6.pdf
- Zdravotní pojištění. Bundesagentur für Arbeit [online]. [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: https://www.arbeitsagentur.de/web/wcm/idc/groups/public/documents/web-da-tei/mdaw/mta5/~edisp/l6019022dstbai449880.pdf?_ba.sid=L6019022DSTBAI449883
- Životní a existenční minimum. MPSV.cz [online]. 2013 [cit. 2015-11-20]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/11852>

Přílohy

A Dotazníkové šetření

Dobrý den,

jmenuji se Michaela Račáková a jsem studentka Mendelovy univerzity v Brně, obor Manažersko-ekonomický. Budu ráda, když mi vyplníte následující dotazník, který je zaměřen na systém sociálního zabezpečení v ČR, toto dotazníkové šetření slouží jako podklad pro mou bakalářskou práci. Vyplnění dotazníku je anonymní a zabere Vám maximálně 5 minut.

Děkuji Vám za Váš čas.

1. Pobíráte nebo pobírali jste někdy dávky ze systému sociálního zabezpečení?
 - Ano
 - Ne (V případě této odpovědi se přesuňte k otázce č. 5 popř. č. 6)
2. Jaké dávky pobíráte nebo jste někdy pobírali ze systému sociálního zabezpečení v ČR? (lze vybrat více možných odpovědí)
 - Nemocenské
 - Peněžitá pomoc v mateřství
 - Ošetřovné
 - Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství
 - Starobní důchod
 - Invalidní důchod
 - Vdovský nebo vdovecký důchod
 - Sirotčí důchod
 - Podpora v nezaměstnanosti
 - Přídavek na dítě (do 18 let věku pobírají příspěvek rodiče, po dovršení pobírá přídavek nezaopatřené dítě)
 - Příspěvek na bydlení
 - Porodné
 - Rodičovský příspěvek
 - Pohřebné
 - Příspěvek na živobytí
 - Doplatek na bydlení
 - Okamžitá mimořádná pomoc
 - Příspěvek na péči

- Příspěvek na mobilitu
 - Příspěvek na zvláštní pomůcku
3. Věděli jste si rady s podáváním žádosti o dávku?
- Ano
 - Spíše ano
 - Spíše ne
 - Ne
4. Proběhlo zpracování Vaší žádosti bez problémů?
- Ano
 - Spíše ano
 - Spíše ne
 - Ne
5. Byli zaměstnanci příslušné instituce ochotní odpovídat na Vaše dotazy a poradit Vám?
- Ano
 - Spíše ano
 - Spíše ne
 - Ne
6. Jak jste spokojeni
- a) se současným systémem sociálního zabezpečení?
- Velmi spokojeni
 - Spokojeni
 - Nevím
 - Nespokojeni
 - Velmi nespokojeni
- b) s výší pojistného na sociální pojištění?
- Velmi spokojeni
 - Spokojeni
 - Nevím
 - Nespokojeni
 - Velmi nespokojeni

- c) s výší dávek sociálního zabezpečení?
- Velmi spokojeni
 - Spokojeni
 - Nevím
 - Nespokojeni
 - Velmi nespokojeni
- d) s institucemi sociálního zabezpečení?
- Velmi spokojeni
 - Spokojeni
 - Nevím
 - Nespokojeni
 - Velmi nespokojeni
7. Myslíte si, že je současný systém sociálního zabezpečení v ČR dobře nastaven?
- Ano
 - Spíše ano
 - Spíše ne
 - Ne
8. Myslíte si, že je systém sociálního zabezpečení v ČR zneužíván?
- Ano
 - Ne
9. Myslíte si, že je systém sociálního zabezpečení v ČR pro obyčejné občany srozumitelný?
- Ano
 - Spíše ano
 - Spíše ne
 - Ne
10. Myslíte si, že se v systému sociálního zabezpečení v ČR dobře orientujete?
- Ano
 - Spíše ano
 - Spíše ne
 - Ne

11. Máte nějaký návrh, jak zlepšit systém sociálního zabezpečení v ČR?
.....
.....
.....
12. Jaké je Vaše pohlaví?
- Muž
 - Žena
13. Kolik je Vám let?
- méně než 20 let
 - 20 až 34 let
 - 35 až 49 let
 - 50 let a více
14. Jaké je Vaše povolání?
- Student
 - Absolvent
 - Nezaměstnaný
 - Zaměstnanec
 - OSVČ
 - Podnikatel
 - Důchodce
15. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
- Základní
 - Střední bez maturity
 - Střední s maturitou
 - Vyšší odborné
 - Vysokoškolské